

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Μ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: Η ΣΤΡΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑ'ΥΜΩΝ
 Μ. ΒΑΣΣΑ: ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
 Κ. ΖΕΓΓΕΛΗ: ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΔΑΧΜΙΣΤΑΙ ΚΑΙ ΑΜΧΗΜΙΣΤΡΙΑΙ
 ΔΙΟΝ. ΣΟΛΟΜΟΣ: ΜΕΤΑΦΡ. ΝΙΚΟΥ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ
 ΡΑΜΠΗΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΟΡ: ,, Α. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΣΗ
 ΟΜΗΡΟΥ ΜΠΕΚΕ: ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΠΛΑΙΟ
 Γ. Κ. ΚΑΚΡΙΔΗ: ΠΡΟ'ΙΝΟ ΣΥΠΝΗΜΑ
 FRANK CHOISY: Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ Ο Ε'Υ'ΝΑΡ ΚΑΙ Ο ΦΙΔΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ
 Μ. Μ. ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ
 * * *
 ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΛΗΜΒΟΛΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΟΥΡΓΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΑΛΣΣ.ΥΛΦ2.0027

ΕΤΟΣ Δ' ΑΡΙΘ. 37-38
 ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛΓΑΡΗ 4
 ΛΗΜΒΟΛΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΡΧ. 5

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ "ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,"

*Ετησία Δραχ. 50.—
 *Εξάμηνος * 25.—
 *Γτησία εξωτερικού δολλάρια 2
 *Έκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
 ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ
 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
 ΑΡΙΣΤ. Ν. ΜΑΥΡΙΔΗΣ

Συνεργασία κι' ὅτι ἄλλο σχετικὸ μὲ τὴ
 σύνταξη στέλνεται στὴ διεύθυνση
 Μαριέττα Μινώτου, Ζάκυνθος.
 *Εμβάσματα κι' ὅτι ἄλλο σχετικὸ μὲ
 τὴν οικονομικὴ διαχείριση στέλ-
 νεται στὴ διεύθυνση: Ἀριστ. Ν.
 Μαυρίδην, Βούλγαρη 4, Ἀθήναι.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΤΟ
ΛΕΥΚΩΜΑ ΜΑΡΚΟΡΑ
 ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ

Συνεργάζονται οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἑλλήνων λογο-
 τεχνῶν καὶ οἱ ξένοι ἑλληνισταί. Ἄνδρ. Ἄνδρε-
 άδης, Τέλλος Ἄγρας, Μ. Ἄνινος, Βάλσας, Βου-
 τυεριδης, Θεοδ. Βελλιανίτης, Ρήγας Γκόλφης,
 Ἰωάν. Γρυπάρης, Στέφ. Δάφνης, Εἰρ. Δεντρινουῦ,
 Δ. Ζακυνθινός, Δια. Καλογερόπουλος, Θ. Καστα-
 νάκης, Γ. Λαμπέτης, Phileas Lebesque, Μιλτ. Μα-
 λακάσης, Σ. Μενάρδος, Μαρ. Μινώτου, Μυρτιώ-
 τισσα, Π. Νιρβάνας, Γρηγ. Ξενοπούλου, Κωστής
 Παλαμάς, Ν. Πετμεζάς, Λαύρας, Μαρίνος Σγοῦ-
 ρος, Σ. Σκύπης, Γερ. Σπαταλάς, Ψυχάρης, Hesse-
 ling, Βίκτωρ Δουσμανης, Γ. Χατζηδάκης, Car. Bri-
 ghenti, Χρ. Εὐαγγελᾶτος.

Ἡ ζωὴ τοῦ ποιητῆ, ἡ ἐποχὴ του, τὸ ἔργο του,
 ἡ Ἐπαναστατικὴ Σχολή, ἀναλύεται ἀπὸ τοὺς
 ἀνώτερους καὶ εἰδικώτερους λογοτέχνες.

Στὶς 120 πολυτελεῖς σελίδες του περιέχει
 ἀνέκδοτα ποιήματά του, καθὼς καὶ ἀριστουργη-
 ματικὲς μελανογραφίες τῆς Κερκύρας ἀπὸ τὸν
 Sargint.

Τιμᾶται δραχ. 20.

Οἱ Συνδρομηταὶ τῆς Ἰονίου Ἀνθολο-
 γίας θὰ τὸ λάβουν μὲ ἔκπτωση 50 ο)ο ἐκτὸς
 τῶν ταχυδρομικῶν.

Ζητεῖστε τὸ στὰ γραφεῖα μας.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΖΗΛΕΙΑΣ

Η ΣΤΡΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑ'ΥΜΩΝ

— Ω ζωή, μέσ' στὸν χειμῶνα
 τὴ κατάσπρη τὴν κορώνα,
 ἀπὸ ποῦ νὰ πέρασες
 κ' ἔτσι ξάφνου γέρασες;

Μήπως ἀπὸ τοῦ πολέμου
 τὴν ματωβαμένη στρατά,
 ποὺ τρώει δόξες, πλούτη νηᾶτα;
 — Δὲν πολέμησα ποτέ μου!

— Μὴ στοῦ πέλαου τὰ ταξείδια
 ἀνεμόδαρτος στὴ μπόρα,
 μὲ τὴ γέννα τῆς τὰ φειδία;
 — Δὲν ταξείδευσα ὡς τὰ τώρα.

— Μήπως σὲ παλιῶν Μουσείων
 τὸν ἀραχνιασμένο τάφο,
 μπρὸς στὴ σκέψη τῶν βιβλίων;
 — Δὲν διαβάζω κι' οὔτε γράφω

— Μὴ στ' ἀπόμακρο ἄγριου τόπου,
 ποὺ δὲν λυώνουνε τὰ χιόνια;
 — Ζὰ σὲ χόρτο βλάστη, ὅπου
 κελαιδοῦν τὴν κλειδοῦνα

— Μὴ μπροστὰ στὸ βιὸ δλημέρα,
 σὲ χρυσάφια μετρημένα,
 μὲ τοῦ κλέφτη τὴ φοβέρα;
 — Εἶμ' ὀλόφτωχος, ὠϊμένα!

— Μὴ στοῦ κάμπου τὸ ἥλιοπύρι;
 μὴ στῶν σκλάβων τὴν ἐρμιά;
 — Ἡ καρδιά μου πόθους σπείρει,
 καὶ λουλούδ' ἢ Ἐλευτεριά.

— Τάχα μήπως στοῦ θανάτου
 τ' ἀξεδιάλυτο στρατί;
 — Ζῆ ἢ μαννοῦλα μου ἐδῶ κάτου
 κ' ἀγάπη μας δετή.

Τότες, ζωὴ μὲ τὸ χειμῶνα
 τὴν κατάσπρη τὴν Κορώνα,
 ἀπὸ ποῦ νὰ πέρασες
 κ' ἔτσι ξάφνου γέρασες;

— Ἀγ! ἐκόνενα στὴ βίγλα
 τῆς Ἀγάπης, πῶχει χίλια
 βότανα καὶ κάποια στρίγγλα
 μάλιστα ἀφέντρα τῆς: Τῆ Ζήλεια..

MIX. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΙΑ ΚΑΤΑΒΑΣΕΙΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ
 ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ

(1787-1836)

Α) Η ΖΩΗ ΤΟΥ

Ὁ Ἰωάννης Ζαμπέλιος γεννήθηκε στὴ Λεικάδα. Καταγόταν ἀπὸ τὶς πρὸ παλιῆς οἰκογένειες τοῦ νησιοῦ. Τὶς πρῶτες του σπουδὲς πῆρε μὲ γερὰς βᾶσεις. ἕως οὗτου δεκάξη χρόνων, ἄφησε τὴν πατρίδα του⁽¹⁾ καὶ πῆγε στὴν Ἰταλία, ὅπου ἔξον ἀπὸ τὶς κλασσικὲς μελέτες σπούδασε φιλολογία, φιλοσοφία καὶ νομικά. Ἐμεινε στὶς κυριώτερες πανεπιστημιακὲς πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ σχετίστηκε μὲ τοὺς πρὸ διάσημους σοφούς τῆς ἐποχῆς του. Στὴν Παβία ἔκαμε τὴ γνωριμία τοῦ περιφημοῦ ἑλληνοστῆ Τσεζαρότι. Στὴν Πίζα συζητοῦσε νομικά μὲ τὸν Καρμινιάνι. Ὁ Φραγκίσκος Σεκκέτι τοῦ πρόσφερε τὴν ἔδρα τῆς φιλοσοφίας στὴ Λούκα, γιὰ νὰ τὸν κάμει νὰ μείνει στὴν Ἰταλία. Ἡ πολυμάθεια τοῦ νέου ἦταν φαινόμενο. Στὸ Μιλᾶνο οἱ σχέσεις του μὲ τὸν τραγικὸ καὶ τέλειο στυλίστα Βιτσέντζο Μόντι τοῦ ἀνοίγουν τοὺς πρῶτους ὀρίζοντες τῆς τέχνης. Μία μακρὰ καὶ στενὴ φιλία τὸν συνδέει κατόπι μὲ τὸν περιφημο συμπατριώτη του, τὸν ποιητὴ Φώσκολο τὸν συγγραφέα τῶν *Τάρων*. Ἀλλὰ κείνο ποῦ ἐξάσκησεν ὀριστικὴ ἐπιρροή στὴν ἐκλογή τοῦ φιλολογικοῦ του σταδίου ἦταν ἡ συναναστροφή του μὲ τὸν Ἀλφιέρι, τὸ μεγαλύτερο Ἰταλὸ τραγικὸ ποιητὴ. Ὑστερ, ἀπὸ μιὰ παράστασι τοῦ

(1) Ὁ Δημήτριος Ἀθανασίου, συγγραφεὺς τῆς βιογραφίας ποῦ προηγεῖται τῆς ἐκδοσης τῶν ἔργων τοῦ ποιητῆ (τομ. 2, Ζάκυνθος, 1860) ἀπὸ τὸ Ραφτάνη διηγεῖται ὡς ἔξης τὴ συγκινητικὴ σκηνὴ τῆς ἀναχώρησής του νεοροῦ Ζαμπέλιου ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι. «Ὁ γέρον Ζαμπέλιος, στερηθεὶς ἄλλων πρεσβυτέρων παίδων, ἠσθάνετο ἀκαταμάχητον τὸ πατρικὸν φίλτρον πρὸς τὸν ὑπερόδοτον Ἰωάννην, μὴ στέργων νὰ ἀποσπασθῆ τοῦ πεφιλημένου παιδός του, ὡσαυτεῖ προαισθανόμενος ὅτι δὲν ἐμελλε νὰ ἐπιζῆσῃ, ὅπως ἴδῃ αὐτὸν ἐπιστρέφοντα. Ἀλλὰ ἐπὶ τέλους ἐνδιδούς εἰς τὰς ἐνθέτους τοῦ παιδαγωγοῦ προτροπὰς, καλέσας μίαν τῶν ἡμερῶν, παρόντων ὄλων τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, τὸν παῖδα καὶ περιπτύξάμενος καὶ ἐπιθεὶς τῷ μετώπῳ τὸν πατρικὸν ἀσπασμόν, ὅστις ἐμελλε νὰ εἶναι ὁ τελευταῖος, διότι μετ' οὗ πολὺ ἐτελεύτησεν ὁ πρεσβύτερος, ἔδωκεν αὐτῷ μετὰ τῆς εὐλογίας καὶ τὴν τελευταίαν πατρικὴν παραίνεσιν, συγκεφαλαιωμένην εἰς τὰς λέξεις: ἀγαπάσαι πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ πᾶτριον θεῶσκεναι ἀφοσίωσιν, ὡς σύμβολον δὲ ἀναμνήσεως τῆς παραινέσεως ταύτης, περιέθηκεν ὁ πατὴρ εἰς τὸν δάκτυλον τοῦ υἱοῦ τὸ ἑαυτοῦ δακτυλίδιον» (σελ. ε'.—στ' Α'. τόμος). Καὶ πράγματι ἡ θεὰ τοῦ δακτυλιδίου αὐτοῦ ἔσπευξε ἀργότερα τὸ Ζαμπέλιο ν' ἀποκορῶσει τὶς πλούσιες προσφορὰς ἐνὸς ἰταλοῦ πατρικίου, παλιοῦ φίλου τῆς οἰκογενείας του, ποῦ ἠθέλε νὰ τὸν προσελκύσει εἰς τὸν καθολικισμό. (ἴδιο ἔργο σελ. ιε'.—λδ'.)

«Τιμολέοντος» ὁ Ζαμπέλιος ἐνθουσιάστηκε καὶ θέλησε μὲ κάθε τρόπο νὰ γνωρίσει τὸν περιφημο συγγραφέα, στὴ Φλωρεντία.

Εἶχε τὸ θάρρος νὰ παρουσιασθεῖ στὸ γέρο ποιητὴ, ποῦχε ἀποτραβηθεῖ ἀπὸ τὴν κοινωνία, ἀπελπισμένος ἀπὸ τὴν ἐπιπολαιότητά της. Ἡ ὑποδοχὴ ἦταν ἀρκετὰ ἐγκάρδια⁽¹⁾ ἀλλ' ὁ Ζαμπέλιος δὲν πρόφτασε νὰ ἐπωφεληθεῖ. Ὑστερ ἀπὸ λίγο ὁ Ἀλφιέρι πέθανε (1803). Ὁ Ζαμπέλιος ὅμως εἶχε βρεῖ τὴν κλίση του καὶ χωρὶς νὰ παρατήσῃ τὰ νομικά, ἐνθαρρυνόμενος ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας λόγιους, ὅπως τὸ Μουστοξύδη, Καίρη, Κωλέτη, Σικελιανό, κατέγινε στὴ δραματουργικὴ. Πῆρε τὸν τίτλο ἀπὸ τὸ πρῶτο ἔργο ποῦ ἄκουσε, τὸν *Τιμολέοντα*, κ' ἔγραψε τὴν πρώτην του τραγωδίαν *Τιμολέων*, ποῦ ἀφιέρωσε στὰ 1818 στὸν Κοραῆ.⁽²⁾ Εἶχε γνωρίσει τὸ διαπρεπὴ φιλόλογο τὴ χρονιά ποῦ εἶχε μείνει στὸ Παρίσι. Τότε ὑπέβαλε στὴν κρίση του τὸ πρῶτο τραγικὸ δοκίμιο, θεατρικὸ ἔργο πραγματικὰ ἀξιπρόσχετο καὶ ἀξιοσημείωτο. Ὁ Κοραῆς μὲ τὴ σοφὴ του κρίση προβλέπει στὸ Ζαμπέλιο μιὰ μέλλουσα δόξα τῆς πατρίδας του καὶ τοῦ συσταίται ζωηρὰ νὰ ἐξακολουθήσει.

Ὑστερ ἀπὸ ἐπτάχρονη ἀπουσία γυρίζει στὸ νησί του στὰ 1810. Οἱ δικηγορικὲς του γνώσεις τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ ἐξασκεῖ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικαστῆ στὴν Ἀγγλικὴ κατοχὴ, καὶ κατόπιν τοῦ εἰσαγγελέα. Στὰ 1817 γίνεται μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ δείχνει ἀσύγκριτο ζῆλο (διατηρώντας συγχρόνως τὰ λεπτὰ του καθήκοντα τοῦ δικαστῆ στὴν ἀγγλικὴ διοίκηση) γιὰ τὴν ἱερὴ ἰδέα τῆς ἀνεξαρτησίας. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν βοήθησε μ' ὅλες του τὶς δυνάμεις του τοὺς συμπατριώτες του, ἐκθέτοντας ὁ ἴδιος τὸ ἄτομό του, μὲ κίνδυνον νὰ τὰ χαλάσει ἀνεπανόρθωτα μὲ τὶς ἀγγλικὲς ἀρχές, ποῦ ἔβλεπαν μὲ κακόβουλο μάτι τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ποῦ θαροῦσε Ρούσσην ραδιουργία. Κατόρθωσε ὁ Ζαμπέλιος νὰ κρατήσῃ, μὸλα ταῦτα, τὸ κύρος του καὶ τὴν ἐπιβολὴν του βοηθώντας συγχρόνως πολὺ τὸ ἔργο τῆς ἐπανάστασεως. Προσφέρθηκε μάλιστα νὰ καταταχθεῖ ἐθελοντῆς στὸν Μπότσαρη, ἀλλὰ ὁ ἥρωας διάκρινε γρήγορα πὼς ὁ ποιητῆς ἦταν καλύτερος διπλωμάτης παρά στρατιώτης, κ' ἀποποιήθηκε τὶς ὑπηρεσίας του. Πολλὲς φορὲς κατόπιν παρ' ὅλη τὴ φοβερὴν ἐπιτήρησιν τῶν Ἀγγλων, ὁ Ζαμπέλιος, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀνώτερους κρατικὸς ὑπαλλήλους, δὲ δίστασε νὰ περάσει τὴ θάλασσα ὡς στὴν Αἰτωλοακαρνανία μπρούμυτα στὸ ἀμπάρι μιᾶς βάρκας γιὰ νὰ συζητήσῃ προσωπικῶς μὲ τοὺς τοπικοὺς ἀρχηγούς τοῦ ἐπανάστατικοῦ κινήματος.

(1) «Ἀνεγίνωσκε τὴν ὥραν ἐκείνην τὸν Ἀμιστοφάνην, τὸν ὁποῖον δεῖξας τῷ Ζαμπελίῳ καὶ ἀναγνούς αὐτὸς κατὰ τὴν προφορὰν τοῦ Ἐράσμου, παρεκάλει καὶ ἐκείνον ν' ἀναγνώσῃ κατὰ τὸν ἰδιάζοντα τοῖς Ἕλλησι τρόπον. Ἀμα δὲ ἤκουσε τὸ εἶηχον τῆς νεοελληνικῆς προφορᾶς, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἰλαρύνθη τὰ χεῖλη ἐμειδιάσαν, καὶ λύσας τὴν σοβαρότητα τοῦ προσώπου, ἠσπάσατο τὸν γέρον Ἕλληνα καὶ ἰλαρῶς προσηνέχθη κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς συνδιαλέξεως. (σελ. με βίογ.)» (2) Ἀπὸ τῆς ἀναγγελίας τοῦ ἔργου τούτου στὸ *Δέμο Ἐφημ* (1818, σελ. 239) ΜΗΤΣΟΒΙΕΤΗΣ φαίνεται πὼς ὁ Ζαμπέλιος δὲν ἤξερε τὸν *Τιμολέοντα* τοῦ Μαριοντέλ.

Στὰ 1826 διορίστηκε πρῶτος δικαστὴς στὴν Κεφαλλονιά. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη ὡς τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως ἔγραψε τρεῖς τραγωγίες, *Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος*, *Γεώργιος Καστριώτης*, καὶ *Ρήγας Θεσσαλός* (1). Τα γεγονότα πού συνέβαιναν στὴ Στερεά, ἐνέπνεαν τὴ Μοῦσα του καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἄνισου καὶ γιγάντιου ἀγῶνα 1821—1829 ἔγραψε τὶς τρεῖς τραγωδίες, εὐλαβικὸ τρίπτυχο πού ἐξυμνεῖ τὴν ἀρχή, ἓνα ἐπισόδιον, καὶ τὸ ἄγγελμα τοῦ τέλους τοῦ ἀποτρόπαιου ζυγοῦ τῶν Τούρκων πού ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ προσπαθοῦσε τότε νὰ θρυμματίσει.

Στὰ 1834, μέλος τοῦ ἀνώτατου δικαστικοῦ συμβουλίου, ἀπολαμβάνοντας τὴ γενικὴν ἐχτίμησιν πάει στὴν Κέρκυρα, ὅπου ἐξασκεῖ τὰ ὑψηλά του καθήκοντα γιὰ 17 χρόνια.

Ἐν τῷ μεταξὺ γιὰ λόγους ὑγείας ἐπιχειρεῖ στὰ 1842 γιὰ μερικὸς μῆνες δευτέρο ταξίδι στὴν Ἰταλία. Στὸ γυρισμὸ ἔχοντας κάμποσο καιρὸ ἐλεύθερο ἀφιερῶθηκε στὴν ἀνάστασιν τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας καὶ τέλειωσε τὰ ἄλλα τοῦ ἔργου (2). Χάρηκεν εἰρηνικὰ γεράματα μετὰ τὴν ἐχτίμησιν καὶ τὶς τιμὰς τοῦ κόσμου. Ἡ σιδερένια ὑγεία του τὸν ἄφησε νὰ φτάσει τὰ 70 καὶ θὰ ζοῦσε ἀκόμη περισσότερο ἂν δὲν ὑπέκυπτε σὲ κόλπο στὶς 15 Μαΐου 1856. Εἶχε τὴν ὑπερτατὴ εὐτυχία νὰ σβύσει περιτριγυρισμένος ἀπὸ τοὺς δικούς του, καὶ ν' ἀναπαυθεῖ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς πατρίδας του, στὴν ἐκκλησιὰ τ' Ἀγ. Γιαννίου, τοῦ χωριοῦ Ἀνεμόμυλος.

Β) ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Μιὰ μόνο ἰδέα κυριαρχεῖ ἀπ' ἄκρην σ' ἄλλη στὸ ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου. Ὁ πατριωτισμός. Τὸ ἴδιο ἰδανικὸ πού φωτίζει τὸν ἰδιωτικὸ βίον τοῦ ἐφτανήσιου δικαστῆ ἀντανανλιᾶται καὶ ἀναβλίζει στὴν κάθε τραγωδία, σὲ κάθε σκηνή, σὲ κάθε γραμμὴ τοῦ Λευκάδιον ποιητῆ. Ὅλο του τὸ θέατρο δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἔκφρασις τῶν φλογερῶν αἰσθημάτων του, τοῦ ἱεροῦ ἔρωτα γιὰ τὴν πατρίδα, τὴ μεγάλην Ἑλλάδα. (3) Γι' αὐτὸ

(1) Τυπώθηκαν στὴν Κέρκυρα μετὰ τὸν *Τιμολέοντα* στὰ 1833.

(2) Ἐξὸν ἀπὸ τὶς τέσσαρες τραγωδίες πού ἀναφέραμε ἰδοὺ οἱ τίτλοι τῶν ἄλλων: *Μάρκος Βότσαρις* (καθαρευουσιάνικη μεταγραφή τοῦ «Μπότσαρης») *Ἰωάν. Καποδίστριας*, *Γεωρ. Καραϊσκάκης*, *Χριστῖνα Ἀναγνωστόπουλος*, *Διάκος*, *Κόδρος*, *Ὀδυσσεὺς*, *Ἀνδρουτσοῦς* καὶ *Μήδεια*. Ἡ τελευταία αὐτὴ εἶναι μιὰ διασκευὴ μετὰ χωρὶς τοῦ ὁμωνύμου ἔργου τοῦ Τσαῆσε Ντέλλα Βάλλε, δούκους τοῦ Βεντινιάνου. (βλ. γιὰ τὸ ἔργο τοῦτο *Amédée Roux*, *Histoire de littérature italienne contemporaine*. Paris 1860, σελ. 212, 514).

(3) Ὁ Ζαμπέλιος διηγεῖται στ' ἀπομνημονεύματά του πῶς ὅταν ἔφυγε, ἀπὸ τὸ σπίτι του γιὰ τὴν Ἰταλία, τρώγοντας στὸ σπίτι ἐνὸς εὐγενοῦς ἰταλοῦ φίλου τοῦ πατέρα του (βλέπε προηγουμένως στὸ τέλος τῆς σχετικῆς σημειώσεως) εἶδε νὰ τοῦ προσφέρεται Κυπριακὸ κρασί. Ἀπαντώντας στὴν πρόποση τοῦ ξεναγοῦ του, ἔπ. ε. «ἀπὸ τὸ κρασί αὐτὸ τῆς πατρίδας του». Ὁ γέρονς ἐκπληκτος ἔσπρωξε τὴ συζήτησιν καὶ ἀκολούθησε ἓνα μικρὸ μάθημα γεωγραφίας ὅπου

πρὸ λόγου κρίνοντας τὸ φιλόλογο, πρέπει νὰ ὑποτάξουμε τὸ ἔργο του στὰ εὐγενικὰ αἰσθήματα, πού ἀδιάκοπα τὸν ἐνέπνεαν καὶ ἀπὸ τὰ ὅποια ξεχειλίζει ἡ πατριωτικὴ του ψυχὴ. Ὁ Ζαμπέλιος εἶναι ὁ ραψωδὸς τῆς ἀντρείας, τοῦ θάρρους, τῆς αὐταπάρνης καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἄς σταματήσουμε μιὰ στιγμὴ στοὺς τίτλους τῶν ἔργων του. Οὐτ' ἓνα ὄνομα πού νὰ μὴ θυμίζει ἓνα περιλάμπρο ἢ λυπηρὸ ἐπισόδιον τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀπὸ τὴ μυθικὴ περίοδο (Κόδρος), ὡς τὴν ἐποχὴ πού ζοῦσε ὁ ποιητὴς (Καποδίστριας). Καὶ βλέπουμε νὰ παρελαύνουν ἀπὸ τὸ ἔργο του τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς πατριωτικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος. Νὰ ὁ μυθικὸς βασιλεὺς τῆς Ἀθήνας Κόδρος, πού ἀντίθετα ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἰδέαν τῆς νέας ἐποχῆς θυσιάζεται σὰ γενναῖος ἀρχηγὸς γιὰ νὰ ὀσεί τοὺς ὑπηκόους καὶ τὴν πατρίδα του. Ἰδοὺ ὁ Τιμολέων πού καταβάλλει ἀλύπητα τὴν τυραννίαν, πού διαπιστώνει στὸ αἶμα του, καὶ γίνεται ἀδελφοκτόνος. Νὰ ὁ Παλαιολόγος, ὁ τελευταῖος Ἑλληνας αὐτοκράτορας, πού ὁ θάνατός του σημαίνει τὴ διάλυσιν τῆς ἑλληνικῆς πατρίδας. Νὰ ὁ Καστριώτης πού ἐνσαρκώνει τοὺς ἀγῶνες ἐναντίον τῶν Τούρκων καὶ ὁ Ρήγας, τὸ σύμβολο τῆς ἐρχόμενης ἐπανάστασης. Καὶ τὶ παρέλαση ἀπὸ ἔνδοξες φυσιολογίαι, πού ἀκολουθεῖ! Ὅλη ἡ ἐπανάστασις περνᾷ στὰ μάτια μας—Μπότσαρης, Καραϊσκάκης, Διάκος, Ἀνδρουτσοῦς (1). Μετὰ τὴ θλιβερὴ μορφή τῆς Χριστίνης ἐξυμνεῖ τὸν πατριωτισμὸ τῶν γυναικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ μετὰ τὸν Καποδίστρια δείχνει μιὰ ἄλλη φόρμα τῆν προσωπικὴν θυσίαν στὸ βωμὸ τῆς πατρίδας. Τὸ ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου μᾶς παρουσιάζεται σὰν μιὰ ἐπιβλητικὴ μετώπη ὅπου σημελεύτικαν τὰ χρονικὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἠρωϊσμοῦ. Ἀφοῦ τώρα τὸ χαρακτηρίσαμε ἠθικὰ ἄς ἐπιχειρήσουμε νὰ τὸν ἐξετάσουμε ἀπὸ καθαρώς δραματικὴ ἄποψη.

Ἡ ἑξωτερικὴ μορφή τῶν τραγουδιῶν τοῦ Ζαμπέλιου εἶναι πολὺ αὐστηρή: σχεδὸν ἀσκητικὴ. Μαντεύει κανεὶς τὸ θαυμασμὸ τοῦ ποιητῆ γιὰ τὸν Ἀλφίερι. Τὰ πρόσωπα περιορίζονται στὸ ἐλάχιστο. Δὲ φλυαροῦν καὶ κινουῦνται σὲνα μονοκόμματο κλείσιμο πράξεων καὶ σκηνῶν. Τὸ καλοῦπι δὲν ἀλλάζει καὶ φτάνει κανεὶς νὰ διατρέξει αὐτὸ τὸ ἔργο

ὁ Ἐφτανήσιος Ζαμπέλιος, σ' ἡλικία 16 χρόνων μόλις, ἐβεβαίωσε πὸς ἡ Ρόδος, ἢ Κρήτη καθὼς καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις ἀποτελοῦσαν μέρος ἀδιάσπαστο τῆς πατρίδος του Ἑλλάδος εἴκοσι χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν.

(1) Ἀπὸ τὸν πρόλογον τῆς *Χριστίνης Ἀναγνωστόπουλος* φαίνεται καθαρὰ ἡ πρόθεσις τοῦ Ζαμπέλιου νὰ βάλῃ στὴν σκηνὴ τῆς Μπουμπουλίνης. «Στὴν τραγωδίαν αὐτὴν—λέει—προσπάθησα νὰ παρουσιάσω τὴν Ἑλληνίδα αἰχμάλωτον τῆς ἐπανάστασης. «Ἄν ὁ θεὸς μοῦ δώσει ἐτι περισσοτέρας ἡμέρας, μελετῶ νὰ παραστήσω διὰ τοῦ ἀειμνήστου Διάκου καὶ τὸν Ἑλληνα αἰχμάλωτον ὑψιστον τοῦ ἀγῶνος καὶ τὴν Ἑλληνίδα τοῦ ἀγῶνος ἠρώϊσαν».

Ἐχομε τὸ Διάκο καὶ μόνο ἴσως ὁ θάνατος τὸν ἐμπόδισε νὰ πραγματοποιήσει, τὸ σχέδιόν του σ' ὅλη τὴ γραμμὴ. Οἱ πάρα πάνον γραμμὲς φωτίζουν τὴ γένεσιν τοῦ Ζαμπέλιου. Τὸ σχέδιόν του νὰ ὑμνήσῃ τὸν ἑλληνικὸν ἠρωϊσμὸν ἦταν προδιαγεγραμμένον καὶ ἡ σταθερὴ αὐτὴ σκέψις, πού ἀπέκλειε κάθε ἄλλην πηγὴν ἐμπνεύσεως, ἐξηγεῖ ὅτι φαίνεται στὴν ἀρχὴ ὅπως ὁποῦτε μονότονον σ' ἓνα ἔργο σχετικῶς ἀρκετὰ εὐρὸν.

για να ἐννοήσει δίχως κόπο μὲ τι λογιῆς τεχνοτροπία ὁ Ζαμπέλιος θὰ ἔβαζε ἔξαφνα στὴ σκηνὴ ἕναν Κολοκοτρώνη ἢ ἕναν Κανάρη, ἤρωες ποὺ θὰ ἐξυμνοῦσε ὁ ποιητὴς ἂν δὲν ζοῦσαν τόσο γέροι. "Όλα τὰ πρόσωπα μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα. Ἐκφράζονται σὲ μιὰ καθαρεύουσα τῆς ἐποχῆς, ποὺ ἡ στεγνὴ τῆς ἀναλαμπῆ γίνεται αἰσθητότερη μὲ τὸ νευρικό ὕψος τοῦ ποιητῆ, κ' ἀπὸ τὴν ἐκλογή μερικῶν λέξεων κ' ἐκφράσεων ποὺ περισσότερο χρησιμοποιοῦν στὰ Ἐφτάνησα, μὲ μιὰ μορφὴ ἀρκετὰ γραφικὴ. (1) Ἡ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι χυμῆνη σὲ λαμβικὸ σκάζοντα, ὄργανο μεγάλης ἐλαστικότητος, σφουριλατημένο ἀπὸ τὸν ποιητὴ (2) ποὺ τὸ χειρίζεται, πρέπει νὰ τὸ ἀναγνωρίσουμε, μὲ θαυμαστὴ δεξιότητα. Διάφορα ἄλλα μέτρα παραλλάσσουν στὰ τραγούδια τοῦ χοροῦ, ποὺ ὑπάρχει σχεδὸν σ' ὅλες στίς προαναφερόμενες τραγωδίαι. Μὰ τὰ λυρικά αὐτὰ κομμάτια, συνδέονται τόσο λίγο μὲ τὸ κύριο δράμα ἐκτὸς σπάνιες ἐξαιρέσεις, ὥστε μπορεῖ εὐκόλα νὰ ἀποκοποῦν χωρὶς νὰ χαλάσει ἡ οἰκονομία κ' ἡ ἰσορροπία τοῦ ἔργου. Ἡ πλοκὴ εἶναι ἀπὸ τις ἀπλουστερες καὶ μερικὲς φορὲς κ' ὁ τίτλος καὶ μόνος τοῦ ἔργου φανερῶνει τὴν ὑπόθεσιν τῆς ὅλης τραγωδίας. Ὁ Κωνσταντῖνος Παρατολόγος, ἔξαφνα, εἶναι ἡ πτῶσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δίχως φορτωτικὲς μὲ λεπτομέρειες κ' ἐπεισόδια. Ἄγονες διαπραγματεύσεις τοῦ Αὐτοκράτορα καὶ τοῦ Σουλτάνου, ἀμοιβαία ἀδιαλλαξία, ἐπίθεσιν κατὰ τῆς πόλεως, καὶ θάνατος τοῦ Αὐτοκράτορος. Στὸν Βόσσαρι ἡ ἠρωὸς χυμᾶ στὴ σκηνὴ τοῦ Πασᾶ καὶ βρῖσκει τὸ θάνατο. Ὁ Καραϊσκάκης δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ πολεμικὸ ἐπεισόδιον ποὺ γίνηκε αἰτία νὰ σκοτωθεῖ ὁ στρατηγὸς ποὺ δίνει τὸν ὄνομά του στὴν τραγωδίαν.

(Ἐχει συνέχεια)

M. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Ἀναφέρουμε τίς πιὸ χαρακτηριστικὰς: λαμπάζω, σκυλλάπτω. φουμισσοῦμαι, ἀνθίστασιν, χαπτωθῆ, ἀμπώτω, χαβῶνω, στρύπτω, κοσσεύοντας, θαυμαστώνεις, ἐναντεύσιν (ἀγναντεύσιν) σκωβροντήσω, πανδέχεις (ἀπαντέχεις), προῦπτος, ἐκσπερμεύσιν, ζωλάπια, βομβόλας, μῶν (μήπως), στηλά, ἀνδραπη, δάω. Ὅλες αὐτὲς οἱ λέξεις μὲ μερικὲς ἄλλες δίνουσι στὸ ὕψος τοῦ Ζαμπέλιου μιὰν ὁμορφίαν ἰδιαίτην, ποὺ εὐκόλα ἀναγνωρίζεται μέσα στ' ἄλλα κείμενα τῶν συγχρόνων του.

(2) Ὁ Ζαμπέλιος ἐκθέτει τὸ μετρικὸν τοῦ σύστημα μὲ πολλὰς λεπτομέρειας γιὰ τὴν προσῳδίαν καὶ τὴν τομὴν στὸ τέλος τῶν ἔργων του. Ἐκδ. Ραφτάνη, Ζάκυνθος 1860. Μὲ τίς συνιζήσεις ὁμοῦ διαβάζονται συχνὰ οἱ στίχοι του καὶ σάν κοινοὶ ἑνδεκασύλλαβοι.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΑΛΧΗΜΙΣΤΑΙ
ΚΑΙ ΑΛΧΗΜΙΣΤΡΙΑΙ

ΤΟ ΥΓΡΟΝ ΠΥΡ — Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ

«Ἄει φιλοχρήματοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πανουργίαν ἀπεργάζονται ἀντὶ σοφίας», εἶπε κάποτε ὁ Πλάτων.

Φιλοχρηματία καὶ πανουργία εἶνε αἱ δύο ἀσφαλέστεροι μέθοδοι διὰ νὰ γείνη κανεὶς πλούσιος. Εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου ὅσον καὶ ἂν ἦσαν σοφοὶ δὲν ἐμίσουν τὸν πλοῦτον. Μεταχειρίζοντο μάλιστα ἀκριβῶς τὴν σοφίαν των διὰ νὰ πλουτίσουν.

Αὐτοὶ λοιπὸν, ὅπως ἀπέδειξαν διάφορα χειρόγραφα καὶ πάπυροι, ὡς ὁ περίφημος λάπυρος τῆς Λείσης, τοὺς ὁποίους ἐμελέτησεν ὁ Berthelot, ἐμελέτησαν τὰς διαφόρους μεθόδους τῆς νοθείας τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἐξεύρου πολλοὺς τρόπους ὥστε νὰ κατασκευάζουν κοσμηματα χρυσᾶ τὰ ὁποῖα ἐπώλουν διὰ τῶν χρυσοχόων καὶ τὰ ὁποῖα χωρὶς νὰ χάσουν τίποτε ἀπὸ τὴν συμπαθητικὴν ὀχρότητα τοῦ βασιλέως τῶν μετάλλων, περιεῖχαν ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον χρυσόν.

Ἡ πρώτη λοιπὸν ἀρχὴ τῆς χημείας ἦτο ἡ μεταποίησις τῶν ἀγενῶν μετάλλων εἰς χρυσόν. Καὶ δὲν ἦσαν μόνον αὐταὶ αἱ πρακτικαὶ γνώσεις τῆς νοθείας τῶν μετάλλων τὰς ὁποίας κατεῖχον οἱ Αἰγύπτιοι καὶ μάλιστα οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι ποικίλαι γνώσεις ἐκ τῆς μεταλλουργίας, τῆς κατασκευῆς τῆς ὑάλου, τῆς βαφῆς ὑφασμάτων κτλ.

Τὰς πρακτικὰς αὐτὰς γνώσεις περιέβαλαν μὲ τὸ ἔνδυμα τῆς ἐπιστήμης οἱ ἀλεξανδρινοὶ φιλόσοφοι, διὰ τῶν περὶ ὕλης καὶ κόσμου θεωριῶν τοῦ Δημοκρίτου, τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων φιλοσόφων, καὶ οὕτω προήλθεν ἐξ αὐτῶν μία περὶ ὕλης καὶ τῶν μεταβολῶν αὐτῆς ἐπιστήμη τὴν ὁποίαν ὁ Ζώσιμος πρῶτος καλεῖ **Χημείαν**.

Ἡ νέα ἐπιστήμη πολιτογραφηθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων τῆς Ἀλεξανδρείας ἐν Αἰγύπτῳ ὡς ἐπιστήμη ἑλληνικὴ, δὲν ἐκλείσθη ὡς πνευματικὸν κειμήλιον εἰς τὰ ἄδυτα τῶν ἱερῶν τῆς Αἰγύπτου.

Δύο ἀντίθετα ρεύματα τὴν ἐξήπλωσαν εἰς ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον. Οἱ Ἀραβες κατακτηταὶ τῆς χώρας τῆς Ἰσίδος καὶ Αἰγυπτιακῆς παιδείας, τὴν μετέφεραν εἰς τὴν Δύσιν, ἐπιθέσαντες καὶ σφραγίδα κυριότητος διὰ τοῦ ἀραβικοῦ ἄρθρου al, τὸ ὁποῖον ἔβαλαν ἐμπρὸς. Οἱ Ἕλληνες τὴν παρέδωσαν μὲ εὐλάβειαν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Πλάτωνος, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ἔγινε πραγματικῶς εἰς τὸ Βυζάντιον.

Οἱ πρῶτοι τὴν ἐκαλλιέργησαν μονομερῶς. Ὡς τὸν μόνον σκο-

πόν αὐτῆς ἔθεσαν τὴν ἐξευγένισιν τῶν μετάλλων. Εἰς τὴν προσπαθειαν αὐτὴν τὴν ὁποίαν ἐκίνει ἢ δίψα τοῦ χρυσοῦ, ὀφείλονται ἀληθινὰ αἱ πρῶται σπουδαῖαι γνώσεις καὶ ἀνακαλύψεις τῆς χημείας.

Οἱ δεῦτεροι ἐπεδίωξαν κυρίως δι' αὐτῆς νὰ προσεγγίσουν περισσότερο εἰς τὸ μυστήριον τῆς Δημιουργίας. Δὲν ἀπηξίωσαν ἐν τούτοις νὰ ζητήσουν καὶ πρακτικὴν ὠφέλειαν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς εἰς τὸν βίον. Εἰς αὐτὴν ἰδιαιτέρως ἀπέβλεψαν διὰ τὴν κατανίκησιν τῆς πενίας. Διὰ τὴν λύσιν δηλαδὴ τοῦ μεγαλύτερου κοινωνικοῦ προβλήματος, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπὲρ θεωρίαν, ὑπὲρ πᾶν κήρυγμα, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐπιστήμην, συνέβαλε ἡ χημεία ἀπὸ ἐνὸς ἤδη αἰῶνος διὰ τῶν τεραστίων τῆς ἀνακαλύψεων.

*
* *

Ὅτι ἡ Χημεία ἐκαλλιεργήθη ἐπιτυχῶς εἰς τὸ Βυζάντιον, εἶνε πολὺ ὀλιγότερον γνωστὸν, ἀπὸ τὴν θριαμβευτικὴν πορείαν τῆς Ἀλχημείας εἰς τὴν Δύσιν. Δι' αὐτὸ καὶ θ' ἀφιερῶσωμεν ὀλίγας λέξεις εἰς τὸ ζήτημα αὐτό.

Καθῆκον ἐθιμοτυπίας μᾶς ἐπιβάλλει ν' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ἀφοῦ μάλιστα κυρία λογία καὶ φιλόμονος προΐσταται τοῦ καλοῦ περιοδικοῦ τὸ ὁποῖον εὐαρεστεῖται νὰ φιλοξενῇ τὰς γραμμὰς αὐτάς.

Πολλοὶ ὑπῆρξαν καὶ διάσημοι ἀλχημίστριαι. Ἡ Κυρῆ εἶχεν ἀνταξίους προγόνους εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Μεταξὺ αὐτῶν διασημοτάτη ἦτο ἡ Κλεοπάτρα σοφῆ. Τὸ περίφημον σύγγραμμά της ἢ «χρυσοποιία» ὑπῆρξε τὸ εὐαγγέλιον διασήμων ἀλχημιστῶν. Ἀπετελεῖτο ἀποκλειστικῶς ἀπὸ σημεία μαγικὰ τὰ ὁποῖα ὑπενθυμίζουν τὸν ἀρχικὸν συνταυτισμὸν τῆς Χημείας μετὰ τῆς ἀστρολογίας καὶ Μαγείας. Σύζυγος ὡς ἐλέγετο τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου κατετάσσετο μετὰ τῆς Μαρίας καὶ Θεοσεβείας εἰς τοὺς ἀλεξανδρινοὺς ἀλχημιστὰς τοὺς κλειθέντας διὰ τὴν εὐρείαν αὐτῶν μάθησιν **οἰκουμηνικούς**.

Τὴν θείαν τέχνην ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ Κομμαρίου, φιλοσόφου καὶ ἀρχιερέως, εἰς περισωθέντα δὲ χειρόγραφα ἀναφέρονται διάλογοι αὐτῆς μετὰ σοφῶν πρὸς τοὺς ὁποίους ὑπονοοῦσα τὰς καταπληκτικὰς μεταμορφώσεις τῆς ὕλης (χημικὰς ἀλλοιώσεις) λέγει μετὰ ἄλλων: «*Σώματα οὐράνια καὶ θεῖα μυστήρια ὑπάρχουσι τὰ ἐπ' ἐμοῦ ρηθέντα, ὑπὸ γὰρ τῆς διαστροφῆς καὶ ἀλλοιώσεως αὐτῶν μεταβάλλουσι τὰς φύσεις καὶ ἐνδύουσι αὐτοῖς δόξαν ἄγνωστον καὶ ἐπιρρομένην ἢν πρότερον δὲν εἶχον . . .*» ἄλλο σύγγραμμα αὐτῆς εἶνε τὸ *περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν*, περὶ οὗ γίνεται λόγος μακρὸς εἰς χειρόγραφον τοῦ ἀγίου Μάρκου ἀναφέρεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Γαληνοῦ. Ἐπίσης καὶ συγγραφή περὶ δηλητηρίων, ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἀλχημιστῶν μνημονευομένη.

Ἀκόμη περισσότερο γνωστὴ ὑπῆρξε Μαρία ἢ Ἐβραία. Συγ-

γραφεὺς πολλῶν ἀλχημιστικῶν ἔργων καὶ ἐφευρέτης χημικῶν συσκευῶν καὶ οὐσιῶν ἀναφέρεται εἰς πολλὰ ἀλχημιστικὰ χειρόγραφα, ἐπανειλημμένως δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ζωσίμου, ὅστις εἰς τὸ *περὶ ὀργάνων καὶ καμίνων* λέγει σὺν τοῖς ἄλλοις. «*Πολλοὶ μὲν οὖν ὀργάνων κατασκευαὶ γεγραμμένοι εἰσὶ τῇ Μαρίᾳ οὐ μόνον ὑδάτων θείων ἀλλὰ καὶ κηροτακίδων εἶδη πολλὰ καὶ καμίνων*».

Καὶ περὶ καταβολῆς λίθων καὶ σμαράγδων, καὶ λυχιτῶν καὶ δακίνθων» ἔγραψε καὶ ἀναφέρονται εἰς χειρόγραφον περισωθέν, αἱ μέθοδοι τῆς κατασκευῆς αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς κατασκευῆς τεχνιτῶν πολυτίμων λίθων, ὅρατα χρωματισμένων τουτέστι ὕλων.

Συσκευαὶ περιγράφονται πολλοὶ τῆς Μαρίας εἰς διάφορα χειρόγραφα ὅπου συναντῶμεν καὶ τὴν σχηματικὴν αὐτῶν παράστασιν.

Τοιαύτη εἶνε, λόγου χάριν, ἡ ὑπὸ τοῦ Ζωσίμου περιγραφομένη συσκευή τοῦ τριβίκου, —εἶδος ἀποστακτῆρος— ὡς καὶ ἡ μέχρι σήμερον εἰς πᾶν χημεῖον συναντωμένη, τόσοσιν εἰς ἐπιστημονικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ χημεῖον τῆς οἰκοκυρᾶς, τὸ μαγειρεῖον, ἢ γνωσιωτάτη συσκευή *baïnmarie*, ἀποθανατίσασα καὶ τὸ ὄνομα της. Ἄλλη ὀνομαστὴ ἀλχημίστρια εἶνε ἡ Θεοσεβεία, ἀδελφὴ τοῦ Ζωσίμου τοῦ ἐκ Πανυπόλεως (III αἰών) ὡς καὶ ἡ Παφνουτία καὶ τέλος ἡ περίφημος ἀλχημίστρια καὶ μάγος Ὑπατία.

Αἱ ἀλχημίστριαι αὗται δὲν ἦσαν βυζαντιναὶ ἤκμασαν ὅμως πρὸ τῶν ἀλχημιστῶν Ἀράβων οἵτινες πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐδιδάχθησαν.

*
* *

Ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀλχημιστῶν τοῦ Βυζαντίου ἀναφέρομεν τὸν Κομμαρίον, δημοκρατικὸν φιλόσοφον, πλήρη μυστικισμοῦ, τοῦ ὁποῖου κατέχουμεν ἐπτὰ πράξεις, δηλαδὴ μαθήματα Χημείας καὶ τὸν αὐτοκράτορα Ἡράκλειτον μύστην καὶ καλλιεργητὴν τῆς ἀστρολογίας καὶ τῶν ἀποκρῦφων ἐπιστημῶν. Ἐγραψε διάφορα συγγράμματα μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ἔνδεκα κεφάλαια περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ χρυσοῦ.

Ἄν οἱ Ἀραβες καὶ μετ' αὐτοὺς σοφοὶ μοναχοὶ τῆς Δύσεως, βαθεῖς μελετηταὶ τῶν ἀλλοιώσεων τῶν μετάλλων καὶ τῶν λίθων ἐπλούτισαν τὴν χημείαν μὲ γνώσεις πρακτικὰς παντὸς εἶδους, ἀλλὰ καὶ οἱ βυζαντινοὶ δὲν ἠμέλησαν τὴν *ἱερὰν τέχνην* καὶ παρὰ τὰς μεταφυσικὰς αὐτῶν θεωρίας περὶ ὕλης τὰς προσηρμοσμένας εἰς τὰς κοσμογονικὰς θεωρίας τοῦ Πλάτωνος, καὶ μὲ πρακτικὰς γνώσεις θετικὰς ἐπλούτισαν τὴν ἐπιστήμην τῶν ὕλικῶν μεταμορφώσεων.

Ὁ μοναχὸς Κοσμάς καὶ ὁ βασιλεὺς Θεοφάνης, ὁ γόνος Σανταβαρηνός, ὁ Ψελλός, ὁ Νικηφόρος Βλεμμύδας, ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἔγραψαν συγγράμματα καταδεικνύοντα πόσον ἐπιμελῶς ἡ χημεία καὶ ἡ ἀλχημεία ἐθεραπεύθησαν εἰς τὸ Βυζάντιον. Τὸν δίκαιον ἔπαινον ἀποδίδει εἰς αὐτοὺς ὁ Γρομπάχερ γράφων μετὰ ἄλλων «Ὁ Νικηφόρος Βλεμμύδας καὶ Γεώργιος Παχημέρης, καὶ προ πάντων ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς δὲν ἔπραξαν ἴσως ὀλιγότερα εἰς τὸν περιορισμένον τοῦ Βυζαντίου κύκλον, ὑπὲρ τῶν ἐμπειρικῶν

καὶ φυσικῶν ἐρευνῶν ἀπὸ τὸν Ρογῆρον Βάκωνα εἰς τὴν Δύσιν».

Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ τονίσωμεν ὅτι οἱ βυζαντινοὶ ἀνέρχοντο συχνότερον εἰς τοὺς ὑπερβατικούς Πλατωνικούς ὀρίζοντας διὰ τὸ ἀναζητῶσι τὰς πρώτας ἀρχὰς τοῦ παντός πολὺ ὅμως ὀλίγον κατεδίωκον χιμαίρας, ὡς οἱ συνάδελφοί των τῆς Δύσεως ὅπως τὴν φιλοσοφικὴν λίθον, φρονοῦντες ὅτι ἡ χημικὴ ἐπιστήμη δὲν εἶνε ἀπόκρουφος τις τέχνη ἀλλ' ἀκριβῶς ὡς καὶ σήμερον ἡ ἐπιστήμη τῆς ἐρεῦνης τῆς φύσεως ἐν σχέσει πρὸς τὰς μεταλλοιώσεις τῆς ὕλης.

Ἐπιπέδῳ Μιχαὴλ Ψελλὸς εἰς τὸ χειρόγραφον ὑπ' ἀρ. 2329, εἶδος χημικῆς ἐγκυκλοπαιδείας τῆς ἐποχῆς, γράφει εἰς τὸν πρόλογον τοῦ ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν Πατριάρχην Ξιφιλινὸν μεταξὺ ἄλλων «θέλεις νὰ σοῦ γνωρίσω τὴν τέχνην ἣτις ἐνοικεῖ εἰς τὸ πῦρ καὶ τὰς καυίνους καὶ ἡ ὁποία ἐκδέτει τὰ τῆς καταστροφῆς τῆς ὕλης καὶ τὴν μεταμόρφωσιν τῶν φύσεων ; Μερικοὶ φρονοῦν ὅτι εἶνε γνῶσις τῶν μεμνημένων μυστικῆ τηρουμένη, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπεχειρήσαν νὰ φέρουν εἰς κανονικὴν μορφήν. Τοῦτο θεωρῶ ὡς μεγάλην ὑπερβολήν. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἐξήγησα πρὸ παντός νὰ γνωρίσω τὰ αἷτια καὶ ἐξαγάγω μίαν λογικὴν ἐξήγησιν τῶν γεγονότων.» Καὶ περαιτέρω . . . «ἠθέλησα νὰ σοῦ ἐκθέσω ὅλας τὰς συνταγὰς καὶ ὅλας τὰς πράξεις. Τὴν συμπύκνωσιν καὶ τὴν ἀραιώσιν τῆς ὕλης, τὸν χρωματισμὸν καὶ τὴν ἐξαλλοίωσιν. Τὴν ὑγροποιεῖ τὴν ὕαλον, πῶς κατασκευάζονται τὰ ρουβίνια, ὁ σμάραγδος. Ποία φυσικὴ μέθοδος μαλάσσει τοὺς λίθους. Πῶς ὁ μαργαρίτης διαλύεται καὶ ἐξαφανίζεται ὡς ὕδωρ. Ποία ἡ μέθοδος τῆς λευκάνσεως του. Πῶς συμπήγνυται καὶ συσφαιροῦται.» Ὁμιλεῖ τέλος περὶ τῆς μετουσιώσεως τοῦ χρυσοῦ. «θέλεις νὰ γνωρίσης τὸ μυστικόν, ὅχι διὰ τὴν σχηματίσεως θησαυροῦς ἀλλὰ διὰ τὴν εἰσελθῆς εἰς τὰ μυστήρια τῆς φύσεως, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, ὧν ἡγεμὼν ὑπῆρξεν ὁ Πλάτων ; . . . Θὰ σοῦ ἀποκαλύψωμεν μὲ δὴν τὴν σοφίαν τοῦ Δημοκρίτου τῶν Ἀβδῆρων, οὐδὲν ἄφησωμεν εἰς τὸ ἱερόν».

Μεῖ ἰδιαιτέραν ἐπιτυχίαν ἐφήρμοσαν οἱ Βυζαντινοὶ κατέχοντες τὰ σκήπτρα τοῦ πολιτισμοῦ, τὰς μηχανικὰς καὶ χημικὰς τῶν γνῶσεις εἰς τὴν τέχνην τοῦ Βυζαντίου, διὰ τῆς ὁποίας κατέλαβον τὸ Βυζάντιον, τὸ ἰσχυρότερον καὶ μᾶλλον ἐπίφοβον κράτος.

Εἶνε γνωστὸν τὸ ἑλληνικὸν πῦρ καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καὶ ξένοις οὕτω καλούμενον καὶ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀγνωστὸν πῶς, ὑγρὸν πῦρ κληθέν, χάρις εἰς τὸ ὁποῖον τοσάκις οἱ Βυζαντινοὶ κατενίκησαν τοὺς Σαρακηνοὺς καὶ ἄλλους βαρβάρους λαούς.

Ἡ θαυμασία αὕτη ἐφεύρεσις τοῦ ἐξ Ἡλιουπόλεως τῆς Συρίας μηχανικοῦ Καλλινίκου δι' ἧς κατορθώθη κατὰ τὸν Schumberger ἡ ἀπόκρουσις τῶν οὐσιαστικῶν φυλῶν, αἰτινες ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς ἐβδόμης ἤδη ἐκατονταετηρίδος διὰ γιγαντιώδους ἐξοπλώσεως ἠπέπλησαν νὰ κατακλύσουν καὶ ἐκβαρβαρώσουν τὴν Εὐρώπην.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχαίων κειμένων καταδείξαμεν ἄλλοτε⁽¹⁾, ὅτι

(1) Zenghelis. Sur la composition du feu grégeois. Comp. Rend. de l'Acad. d. Sciences tom. 170 p. 183.

τὸ καταχθόνιον τοῦτο μίγμα δὲν ἦτο ἄλλο τι ἢ μίγμα ἀνάλογον πρὸς τὴν πυρίτιδα, περιέχον θεῖον, νίτρον καὶ ἀντι ἀνθρακος, ἀσφαλτώδεις καὶ ρητινώδεις οὐσίας διασπειρομένας καὶ κατακαιούσας τὰ ξύλινα πλοῖα μετὰ τὴν ἐξακόντισιν των. Ἀλλ' ὡς κατεδείξαμεν τότε ἡ ἐφεύρεσις δὲν συνίστατο μόνον εἰς τὴν ἐπιτυχὴ αὐτοῦ σύνθεσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μηχανήμα τῆς ἐξακοντίσεως.

Οἱ θρησκόλητοι σίφωνες τῶν πυρφόρων πλοίων οἱ τοποθετημένοι εἰς τὴν πρῶραν, ἦσαν μηχανήμα πρόδρομον τῶν πυροβόλων. Μέρος ἀνάλογον, ἀλλὰ στερεᾶς συστάσεως, τοῦ μίγματος ἀναφλεγόμενον καὶ ἐκπυροσκοροῦν διὰ τῶν λεγομένων στροπέων, κατὰ τὰς πληροφορίας Ἄννας τῆς Κομνηνῆς, ἐξεσφενδόνιζεν ἀναφλεγμένην τὴν τρομερὰν ὕλην ἐκ τοῦ στομίου τῆς πρῶρας παριστάνοντος δράκοντα, μετὰ βροντῆς καὶ καπνοῦ, ὡς περιγράφει εἰς τὴν τακτικὴν του Ὁλέων, καὶ ἔσπειρε τὸν τρόμον καὶ τὸν θάνατον εἰς τὸν ἐχθρόν. Τὸ μυστικὸν αὐτὸ ἐτηρεῖτο ἀπόρητον ἐπὶ αἰῶνας. Κατεπροδώθη κατόπιν καὶ ἐγνωσθη ὑπὸ τῶν Μουσουλιμάνων οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τῆς 5ης σταυροφορίας τὸ ἐχρησιμοποίησαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν μέχρι οὗ καὶ πάλιν χεῖρες ἑλληνικαὶ τὸ ἐχρησιμοποίησαν διὰ τῶν τυρπολικῶν των διὰ τὴν ἀναστήλωσιν τῆς ἐλευθερίας.

*
* *

Ἄλλε καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα πρὸς μετουσιώσιν τῶν μετάλλων εἰς χρυσὸν δὲν ὑστέρησαν πολὺ τῶν συναδέλφων των ἀλχημιστῶν τῆς Δύσεως, οἱ Βυζαντινοὶ. Θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ περιφήμου ἀλχημιστοῦ τοῦ Βυζαντίου τοῦ Λασκάρους, διότι καὶ γνώμη φαίνεται ὑπῆρξε τῆς διαλύσεως τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀναπαραγωγῆς αὐτοῦ εἰς μεταλλικὴν κατάστασιν καὶ αὐθεντικὰ ἔγγραφα πιστοποιοῦν τὰς μετουσιώσεις ὅσας ἐξετέλεσεν.

Ὁ Λάσκαρις ἤκμασε τὸν 18ον αἰῶνα. Ὁ βίος του περιβάλεται ὑπὸ βαθύτατον μυστηρίου. Διεινέτω ὅτι ἦτο ἀπόγονος τῆς περιωνύμου αυτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Λασκάρων. Ἐδρασεν εἰς τὴν Δύσιν ἐκτελῶν τὰς μᾶλλον ἐκκλησιαστικὰς καὶ ὀλιγότερον παντὸς ἄλλου ἀλχημιστοῦ ἀγυρικὰς μετουσιώσεις εἰς χρυσόν. Φοβούμενος τὴν σύλληψιν μετεκινεῖτο διαρκῶς καὶ ἐνεφανίζετο ὑπὸ διάφορα ὀνόματα. Εἶνε γνωστὸν πῶς οἱ ἡγεμόνες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐξηντλημένοι οἰκονομικῶς κατεκράτουν τοιοῦτους ἀλχημιστὰς διὰ τὴν ἐκμάθουσαν τὸ μυστικὸν των καὶ τοὺς ἐκρέμων ἔπειτα μὲ χιτῶνα χλευαστικῶς διάκοσμον ἀπὸ χρυσοχάρτα ἂν δὲν τοὺς ἐδίδασκαν τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τῶν φιλοσοφικῶν λίθων.

Ὁ Λάσκαρις δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ καρπωθῆ μεγάλα πλοῦτη ἐκ τῆς ἀνακάλυψης του. Τουναντίον μετέδωκε τὸ μυστικὸν του καὶ εἰς ὅλους τοὺς εὐφροεῖς καὶ ἐμπιστοὺς, οἱ ὁποῖοι κατόπιν ἐπλούτισαν καὶ ἀπῆλθον εἰς ἀξιώματα δι' αὐτοῦ.

Ἐπιπέδῳ Σπανίος ἐξήγησε ὁ Λάσκαρις ἀπὸ τὴν συνηθισμένην ἐπιφύλα-

Ξιν του. Ἰδίως τὸ ἔπραττε ὁσάκις ἤθελε νὰ διαφεύσῃ κανένα ἐπίσημον πολέμιον τῆς ἀληθείας.

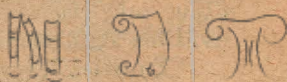
Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ αὐλικὸς σύμβουλος Λίμπηνεχτ. Τοῦτον συναντήσας ἐξεπίτηδες εἰς τι χωρίον τῆς Βοεμίας ἀφοῦ συνέδεσε γνωριμίαν ἤρχισε νὰ ὑποστηρίξῃ μὲ θέρημν τὸ δυνατόν τῆς ἐξευγενίσεως τῶν μετᾶλλον. Καὶ ἀμ' ἔπος ἀμ' ἔργον. Μετέβησαν ὁμοῦ εἰς τὸ πρῶτον σιδηροοργεῖον τοῦ χωρίου καὶ ἐκεῖ πρὸ τῶν ἐκθ' ἄμβων ὀφθαλμῶν τοῦ Λίμπηνεχτ ἐξετέλεσε μὲ ὀλίγην κόνιν φιλοσοφικῶν λίθων τρεῖς μετουσιώσεις εἰς χρυσόν. Τὰ τρία χωνευτήρια τοῦ σιδηροοργεῖου τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου ἔργου, φυλάσσονται ἀκόμη σήμερον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἰέννας.

Ἀνάλογος μετουσίωσις ἐξετελέσθη ὑπὸ ἀπεσταλμένου τοῦ Λασκάρως ἐν Βιέννῃ ἐνώπιον τῶν αὐλικῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τοῦ κράτους. Ὅλα τὰ ὕλικά εἶχον προμηθευθεῖ οὕτως, ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἦσαν φιλίποπτοι ὥστε τὸ πρὸς μετουσίωσιν χάλκινον *πριλί* ἐλήφθη ἀπὸ ἐν πτωχοκομεῖον τῆς Βιέννης. Διὰ τὸ θαυμαστὸν αὐτὸ γεγονός ἐπὶ ἐκτελεσθείσης μετουσιώσεως συνετάχθη τότε ἐπίσημον πρωτόκολον, τὸ ὁποῖον ὑπέγραψαν ὅλοι οἱ παριστάμενοι ἀντίγραφον τούτου περισωθὲν ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ *Nouvelles Littéraires*.

Ἄλλην μετουσίωσιν αὐθεντικῶς πιστοποιουμένην, ἐξετέλεσεν ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἔπανιν τῆς κομίσεως Ἐρμπαχ. Εἰς τὴν ἔπανιν αὐτὴν κατέφυγεν καταδικωμένος ὁ Λάσκαρις. Ἡ κόμισσα κατ' ἀρχὰς ἤρνήθη νὰ κρύψῃ τὸν ἄγνωστον τυχοδιώκτην. Ἄλλ' ἡ μόρφωσις καὶ πησικότης του τὴν ἔπεισαν νὰ μὴ τὸν καταδώσῃ, Ὁ Λάσκαρις εὐχνομῶν μετέτρεψε τὴν ἀργυρᾶν ἐπιτραπέζιον συσκευὴν τῆς κομήσεως εἰς χρυσὴν. Ὁ νέος οὗτος πλοῦτος τῆς κομήσεως ἐγνώσθη ἀπὸ τὸν διεξευγμένον σύζυγόν της ὁ ὁποῖος ἤγηρεν ἀγωγὴν καὶ ἐπέτυχε τὰ τοῦ ἐπιδικασθῆ τὸ ἡμῖν τῆς συσκευῆς δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ἐξ ἧς καὶ γνωρίζομεν τὸ γεγονός.

Καὶ εἰς τὴν χιμεῖαν λοιπὸν διέπρεψαν οἱ Ἕλληνες, τὴν ἀποκλειστικῶς θεωρουμένων ἐπιστήμων τῆς Δύσεως καὶ οἱ Βυζαντινοὶ σοφοὶ τίποτε δὲν ἔχουν νὰ ζηλεύσουν ἀπὸ τὸν Δυτικὸν πολιτισμὸν τοῦ Μεσαίωνος καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Βάκωνος καὶ τοῦ Λαβραζιέρου.

Κ. ΖΕΓΓΕΛΗΣ

DION. SOLOMOS

VIII

Singe amica mea . . .
jam enim hiems transit etc...
ant, Cap. 2

Ἔβγα τώρα ἀκριβὴ καλὴ μου περιστέρα
Ἔλα χαριτωμένη μου τρεχάτη, πάει
πειὰ κόπηκε ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀγέρα
κι' ἐξὸν ἀπὸ τὸ ζέφυρο ἄλλο δὲ φυσάει.

Τώρα πειὰ κρούου χειμῶνα ἀγέρας δὲ βογγάει
γαλήνεψε ὁ οὐρανὸς μὲ τὸν αἰθέρα
Ἔβγα χαριτωμένη μου τρεχάτη πάει
ὁ θυμὸς, ἔλα ἀκριβὴ μου περιστέρα.

Στοὺς κάμπους μας γιὰ ἰδὲς ἡ ἀνατριχίλα
ὄρας τερπνῆς, ἕρωςώνει καὶ στολίζει
μύριους ἀνθούς, μυριάδες βρύσες, μύρια φύλλα

Ἔλα περιστερούλα μου., ἄκου στὸν λειμῶνα
ποῦ γλυκὰ κελαιδῶντας πεταρίζει
ἐρωτικά κι' ἐρημικά ἡ Τρυγῶνα...

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

ΡΑΜΠΙΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΟΡ

II

Ὅταν μοῦ δίνεις ἐντολὴ νὰ τραγουδήσω, νοιώθω
πὼς πάει νὰ σπάσῃ ἡ δόλια μου καρδιά ἀπὸ περιφάνεια.
Σὲ βλέπω καὶ τὰ μάτια μου γεμίζουν ἀπὸ δάκρυα.
Ὅ,τι τραχὺ ἢ παράφανο μὲς στὴ ζωὴ μου, λυῶναι
καὶ χύνεται σὲ μιὰ γλυκεῖα μοναδικὴ ἀρμονία—
καὶ τὰ φτερά ἢ λατρεία μου σὰν το πουλάκι ἀνοίγει,
ποῦ σκίζοντας τὰ πέλαγα πετάει εὐτυχισμένο.
Ἔρω πὼς τὰ τραγούδια μου σ' ἀρέσουνε καὶ ξέρω
πὼς μόνο γιὰ τραγουδιστὴ μὲ δέχεσαι μπροστά σου.
Τὸ φτερωτὸ τραγοῦδι μου μόλις νὰ ἐγγίξῃ φτάνει
τὴν ἀκρὴ ἀπὸ τὰ πόδια σου, ποῦ ἀλλοιώτικα νὰ ἐγγίξω
ποτε μοῦ ἐγὼ δὲν τόλμιζα. Ἐξενῶ τὸν ἑαυτὸ μου
ΜΟΥΣΕΚΑΙ ΦΙΛΟΜΟΥΣΕ
καὶ φίλο μου ὀνομάζω Ἐσὲ ποῦσαι δικὸς μου ἀφέντης.

ΜΕΤΑΦΡ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΧΑΡΑ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΠΗΛΙΟ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ἄγρια. Τὸ τραῖνο σταμάτησε, μαζί του καὶ τὰ καλαμπύρια. Ριχτήκαμε ὅλοι στὰ παράθυρα.

—Δὲ σοῦ θυμίζει τίποτα ἡ Ἄγρια; μούπε ὁ Γιώργος.

—Κάπως τ' ἀνατολικά προύσκεια τῆς Πόλης, ἀπάντησε ὁ Ἀλέκος.

Βγήκα στὸν ἐξώστη τοῦ βαγονιοῦ. Ἀλήθεια κάτι μοῦ θυμίζανε τὰ ἠλιόλουστα σπιτάκια μὲ τὶς δλόλευκες κουρτίνες στὰ παράθυρα καὶ γύρω τους τὰ περιβόλια μὲ τὰ κλώνια τὰ κρουστά, μὲ τὶς βαθειές σκιές, διπλολουσμένες στὴ δροσιὰ τοῦ βουνοῦ καὶ στὴ δροσιὰ τῆς θάλασσας. Κἀτι μοῦ θύμιζε καὶ τὸ βοερὸ νερὸ τῆς βρύσης σιμὰ στὸν ἀπλωμένο πλάτανο. Κι' ἀντίκρου του, στὴν ἀκροθαλασσιά, ἀραδιασμένα τὰ ἐξοχικὰ καφεενδάκια, μὲ τὰ χαμηλὰ γυρμένα ὑπόστεγα, μὲ τὸ χῶμα τὸ ὑγρὸ, μὲ τὰ πολυχρώμα ξυλένια τραπεζάκια, τὰ εὐωδιασμένα ἀπὸ ἀρμύρα καὶ οἰνόπνευμα. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλες τὶς σκεπές καὶ μέσα σὲ ὅλα τὰ παράθυρα καὶ γύρω ἀπ' ὅλα, τὸ ἀγέρι τῆς θάλασσας καὶ τὸ ἀγέρι τοῦ βουνοῦ ποὺ κυνηγιόνται σὰν τρελλοπαῖδα καὶ παιχιδιάζουνε κι' ἀγκαλιάζονται καὶ ξεχωρίζουνε καὶ ξαναπλέχουν τὰ φτερά τους, σμίγοντας σὲ μυρωμένο ἓνα μεθύσι τὸν ἀνασασμὸ τῶν φυκιῶν μέσ' ἀπὸ τὰ κύματα μὲ τὸν ἀνασασμὸ τῶν χόρτων μέσ' ἀπὸ τοὺς κόρφους τοῦ βουνοῦ.

Ἄν ἡ ψυχὴ μου δὲν τραβοῦσε γιὰ τ' ἀψηλὰ καὶ τὰ μεγάλα ὄραματα, θάθελα βέβαια νὰ διπλοκαθίσω στὸ γυαλό, νὰ παραγγεῖλω τὸν καφέ μου, ν' ἀνάψω τὸ τσιγάρο μου, καὶ βλέποντας τὶς γυρτές ἀχιτίδες τοῦ ἡλίου νὰ λυγοῦνε μέσα στ' ὀλόφωτὸ νερὸ καὶ νὰ ἱριδῶνουνε τὸν ὀλοκάθαρο βυθὸ του, νὰ σβύσω τὴ σκέψη μου σ' ἓναν ἀνείποτο καῦμό. Θάθελα νὰ ζωντανέψω γιὰ μιὰ στιγμή τ' ὄραμα τὸ παλιό, τ' ὄραμα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας μας, ποὺ δὲ θὰ σβύσει ποτὲ μέσ' ἀπὸ τὰ μάτια μου, ποὺ δὲ θὰ σβύσει ποτὲ μέσ' ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς φαντασίας μου.

Μοῦ φάνηκε πὼς εἶτανε βουρκομένα τὰ μάτια μου, ὅταν ξεκίνησε τὸ τραῖνο καὶ ξαναμπήκα στὸ βαγόνι. Κἀτι τέτοιο μοῦ ἔδωσε νὰ καταλάβω ἡ σκεπτικὴ μορφή τῶν φίλων μου. Γύρισα πρὸς τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο καὶ σήκωσα τὸ βλέμμα μου στὸν οὐρανὸ. Καὶ νά, ἐκεῖ ψηλά, πολὺ ψηλά, κατάσπρα μέσα στὸ λούσιμο τοῦ ἡλίου, σὰ δυὸ τεράστια κοχλίδια ποὺ ἔρριξε ἡ θάλασσα στὸ βράχο, τὰ πρῶτ' ἀετίσια χωριά ποὺ τὰ χαιρόντανε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου: Ὁ Ἄη—Λαυρέτης κι'

Ἄη—Γιώργης. Καὶ καθὼς ἔφευγε τὸ τραῖνο καὶ στριφογυροῦσε τὸ βουνό, στραφτοκοποῦσανε τὰ δυὸ χωριά, μαστορικὰ πιρλάντια μὲ ἄπειρες κομῆς πάνω στὸ χρυσὸ δαχτυλίδι τῆς βουνοκορφῆς. Κι' ἡ συγκίνησή μου κορυφώθηκε σὲ πόνο, γιὰτὶ βρισκόταν ἔξω ἀπὸ τὸ δρομολόγιο τῆς ἐκδρομῆς μας. Σκέφτηκα πὼς δὲ θὰ τὰ ξαναβλέπαμε ἴσως ποτὲ πιά καὶ μοῦ φανήκανε σὰ δυὸ μακρυνές κι' ἀπλησίαστες ἀγάπες, ἴσως οἱ πιὸ βαθειές, γιὰτ' εἶναι οἱ ἀγάπες οἱ πιὸ νοσταλγικὲς ἐκεῖνες ποὺ περνοῦνε σὰν ὄραματα μέσα στὸ δρόμον τῆς ζωῆς μας.

—Γιὰ ἰδὲς πάνω ἀπὸ τὰ χωριά, τὸ Σκεντζουράβλι, ἀπὸ τὶς ψηλότερες κορφές τοῦ Πηλίου

Θαρρῶ πὼς εἶταν ὁ Μέρος ποὺ μοῦ μιλοῦσε.

—Τὸ Σκεντζουράβλι ἢ ὁ Εὔζωνας, συμπλήρωσε κάποιος συνταξιδιώτης, ὀλοπρόθυμος νὰ μοῦ δώσει τὶς ἀπαιτούμενες πληροφορίες, ὅταν μὲ εἶδε νὰ σκύψω πάνω στὸ σημειωματάριό μου γιὰ νὰ κρύψω τὴν ταραχὴ ποὺ τρεμουλιάζε στὰ βλέφαρά μου.

Τὸ Σκεντζουράβλι. Μοῦ ἀρέσει τ' ὄνομα τὸ τραχύ. Τραχὺς κι' ὁ πέτρινος κῶνος ποὺ δρομίζει ὀρηκτικὰ πρὸς τὸν οὐρανὸ, σὰν κυκλώπειος στήλος ριζωμένος ἐκεῖ γιὰ νὰ στηρίξει τὸ στερέωμα. Τὸ Σκεντζουράβλι ἢ ὁ Εὔζωνας. Μέσα στὸ γαλάζιο αἰθέρα, καρτερικός, ἀκοίμητος, ἀγέρωχος, ἀλύγιστος στὶς καταιγίδες τῶν καιρῶν ποὺ τὸν ζώσανε καὶ ποὺ τὸν ζώνουν ὁ Εὔζωνας, τὸ δοξασμένο φλάμπουρο τῆς Ἑλληνικῆς παλληκαριάς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Μιὰ στροφή τοῦ τραῖνου, καὶ τ' ὄραμα χάθηκε ξαφνικὰ μέσ' ἀπὸ τὰ μάτια μου. Ἔπεσα κουρασμένος στὸ κάθισμά μου.

—Μοῦ φαίνεται πὼς ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὴ θάλασσα, παρατήρησε ὁ Ἀλέκος.

—Ναί. Τραβοῦμε τώρα στὰ Λεχόνια, γιὰ νὰ σκαρφαλώσουμε κατόπι στὸ βουνό.

Ἀμίλητος, βυθισμένος σὲ κάποια στοχαστικὴ μου σκέψη, ἀπασχολημένος μὲ τὸν ἐσώτερον ἑαυτό μου, τυραγνισμένος ἀπὸ τὸ τράνταγμα τοῦ τραῖνου, ἄκουα, χωρὶς ν' ἀκούω τίποτα. Ἄξαφνα κάτι μαγικὸ, κάτι πραγματικὸ κι' ἀπίστευτο μὲ ξαναπῆρε ὀλόκληρο, μοῦ σκλάβωσε τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά κ' ἔσβυσε τὴν ὑπαρξή μου σὲ μιὰ ἠδονικὴ κι' ἀκατανίκητη προσήλωση. Νεράιδες! Δυὸ σειρές ἀπὸ νεράιδες, φερμένες ποῖος ξέρει ἀπὸ ποιά χρυσὰ τοῦ μύθου ἀκρογιάλια, δεμένες σ' ἓναν ἔσφρανο χορὸ, εἶχανε ζῶσει τὸ βαγόνι μας. Δεξιὰ κι' ἀριστερά, μπροστὰ καὶ πίσω, παντοῦ, τὰ λυγερά κορμιά τους ξεσέρνανε τὸν ἔσφρανο χορὸ. Καὶ γέρναν κι' ὀρθωνόνταν καὶ πλαγιάζανε ξανά, καὶ λυγούσαν κι' ἀντρεῖνιάνε σὲ μιὰ παράφορη ὀρμὴ, καὶ λιγωνόντανε στὰ χάρδια τοῦ ρυθμοῦ καὶ τινάζονταν ἄξαφνα σ' ἓνα σπασμὸ ἠδονικῆς ἀπόλαυσης. Ἄκουα τὸ ρυθμικὸ τους βῆμα νὰ χτυπᾷ κάτω ἀπὸ τοὺς τροχοὺς τοῦ τραῖνου καὶ ἔβλεπα τὰ πέπλα τους τὰ ἱριδωτὰ καὶ τὰ ὀλόφωτα νὰ πλαγιάζονε στὸν ἀγέρι. Πότε ὀλόρωθα, πότε ἔσπλωτα, ἀναδεδυνόντανε τὰ μέτωπά τους χέσια καὶ κυματίζανε μὲ τὸν παλμὸ τῆς μεθυμένης νιότης. Καὶ τὰ ἔσπλεχα μαλλιά τους στριφογυρίζαν καὶ ἀνεμίζανε σὲ μιὰ

παράξενη παραζάλη, και γεμίζανε τούς εξώστες τοῦ βαγονιοῦ και μαστιγώνανε τὰ τοιχώματά του με τὶς χοντρές καταπράσινες πλεξοῦδες τους, και ξεγλυτρούσανε γιὰ ν' ἀκολουθήσουνε μ' ἓνα μακρόσυρτο φιδισιὸ σφύριγμα τὴ φόρα τοῦ χοροῦ. Καὶ μέσα στὰ φωτερὰ τετράγωνα τῶν ἀνοιχτῶν παραθυριῶν φαινότανε μιὰ και χανόντανε στὴ στιγμή, κι' ἀκολουθοῦσαν ἄλλα κι' ἄλλα τρεμουλιαστὰ κι' ὀρθόστητα, χλωμὰ και ροδισμένα κάπως ἀπὸ τὸν ἥλιο, τὰ ὀλόγυμα παρθενικά τους στήθη. "ὦ! ἂν εἶταν ὄνειρο, θὰ ἤθελα νὰ μὴν τελείωνε ποτέ!...

— Φορτωμένες φέτος ἀπὸ κυδῶνια οἱ κυδωνιές, εἶπε κάποιος, καταστρέφοντας τόσο σκληρὰ και τόσο ἀνύποπτα τὸ μαγικό μου τ' ὄνειρο.

Πεταχτήκα θυμωμένος στὸν ἐξῶστη. Ἄλήθεια. Τὸ τραῖνο ἔφτανε στὰ Λεχώνια περνώντας ἀνάμεσ' ἀπὸ περιβόλια γεμάτα δένδρα και τὰ δένδρα φορτωμένα με καρπούς. Δὲν ἤθελα νὰ μοῦ μιλήσει κανεὶς. "Ἡθελα νὰ ξαναπλάσω τ' ὄνειρό μου, νὰ ἰδῶ και πάλι μέσ' ἀπὸ τὸ θαυματουργὸ κρουστάλλι τῆς ψυχῆς μου. "Ἡθελα νὰ χαρῶ ὅλες τὶς ὀλόφωτες ἐκεῖνες ἐμορφιές: τῆς ροδακινιάς τὰ μάγουλα, τὰ χεῖλη τῆς μηλιάς, τῆς κυδωνιάς τὰ στήθη. "Ἡθελα ν' ἀπολαύσω, ὁ νικημένος ἐγὼ ἀπὸ τὴ σκέψη τὸ μέστωμα κάποιας νικήτριας νιότης, ἤθελα νὰ γύρω, ὁ κουρασμένος ἐγὼ ἀπὸ τὴ σκληρὴ πραγματικότητα, μέσα στὴ μητροικὴ ἀγκάλια τῆς φαρμακολύτρας ἀπάτης.

Σταθήκαμε ἀρκετὴ ὥρα στὰ Λεχώνια. Προσπάθησα νὰ συγκεντρωθῶ, νὰ κατατοπίσω τὶς ἐντυπώσεις μου, ἐτοιμάζοντας γιὰ νέες λειτουργίες τὸν ἀποδέχτη τῆς ψυχῆς μου. Μὰ δὲν τὸ κατόρθωσα. Εἶτανε τόσο καταποδιαστές τόσο ταραχτικὲς οἱ συγκινήσεις μου, ὥστε κατάλαβα πὼς ἔπρεπε ν' ἀφήσω τὸν ἑαυτό μου ἀκυβέρνητο στὶς ξαφνικὲς ἐναλλαγές τοῦ ὄνειρου. Ἐνα πράμα θυμοῦμαι μόνο καθαρὰ τὴ ραγισμένη καμπάνα τοῦ σταθμοῦ ποὺ μᾶς ἔδωσε τὴν προσταγὴ νὰ ξεκινήσουμε.

— Σὰν τραγίσιο κουδούνι, παρατήρησε ὁ Γιώργος.

Ἄλήθεια. Κουδούνιζε σὰ βραχνὸ τροκάνι τράγου ποὺ σέρνει τὸ ἀεγοκίνητο κοπάδι σὲ κάποια βουνοπλαγιά.

— Σημεῖο πὼς θὰ οκαρφαλῶσουμε τώρα στὸ βουνό, ἀπάντησε ὁ Ἀλέκος.

Ἐνα σύνεφο πυρωμένου καπνοῦ σκέπασε τὸ βαγόνι μας. Θάλεγε κανεὶς πὼς τὸ τροχήλατο σεραπετὸ πῆρε βαθιὰ τὴν ἀνάσα του και φυρομάνησε με ὅλη τὴ δύναμη τῶν φλογερῶν του σπλάχνων ἀντίκρου στὶς ὀλόρθες ἀποστάσεις ποὺ ξετυλίγονταν ἀπειλητικὲς μπροστά του, φευγατικὲς σὲ μιὰ ὑπουλὴ ταχύτητα με χιλίους ἐλιγμούς, και ποὺ ἔπρεπε νὰ τὶς κυνηγήσει, νὰ τὶς προφτάσει, κινώντας καθ' ἐμπόδιο, τουλαπατώντας τὸ ἀτίθασσο κορμί τους, ἴσια με τὸν τελικό τους συντριμὸ κάτω ἀπὸ τ' ἀτσαλένια του πόδια. Μιὰ δυνατὴ, μακρόσυρτη σφουριγματιά, σὰ μιὰ κραυγὴ θριάμβου, και τὸ τραῖνο ῥίχτηκε ὀρμητικὰ στὸ χρυσὸ μονοπάτι ποὺ ἀνέβαινε στὸ βουνό.

Ἄξαφνα, στὰ μάτια ὄλων μας σπιθοβόλησε τὸ βλέμμα. Στὸ πρό-

σπόπό μας ἔλαμψε ἡ ζωηράδα κάποιου ξύπνου. Νιώσαμε τὰ στήθη μας νὰ φουσκώνουν ἀπὸ ἀμόλυνη πνοή. Στὸ μέτωπό μας νιώσαμε ὀλοκάθαρη τὴ σκέψη. Κάποιο εὐεργετικὸ πνεῦμα ὑγείας και καλοσύνης πλημμύρισε τὴν ὑπαρξή μας Γενήκαμε σὰν παιδιὰ. Σὰν παιδιὰ με τὴν ἀπλὴ ψυχὴ, δίχως τὴ θλίψη τοῦ παρελθόντος, δίχως τὴν ἀμφιβολία τοῦ μέλλοντος, μονάχα με τὸν ἄκακο πόθο ν' ἀπολαύσουμε στὸ παρὸν τὴ φυσικώτερη χαρὰ τῆς ζωῆς. Πεταχτήκαμε ὀλόρθοι. Μιὰ δροσιά εἶχε πλημμυρίσει τὸ βαγόνι μας. Δὲν εἶταν ἡ χαμόσυρτη δροσιά τοῦ κάμπου, οὔτε ἡ βαρειά δροσιά τῆς θάλασσας ποὺ συντρίβει τὰ μέλη και ναρκώνει τὴ θέληση, σέρνοντας μονάχα τοὺς λογισμοὺς σὲ ὄνειρα θαμπὰ μέσα σὲ κουραστικὸς ὀρίζοντες, ὅπου φρυμάζει ὁ πόθος ἢ θρηνεὶ σπαραχτικὰ ἢ νοσταλγία, κι' ὅπου ξυπνάει κανεὶς πολὺ σκληρὰ στὴ σκληρὴ πραγματικότητα. Εἶτανε κάτι ἀσυνήθιστο, γιὰ μᾶς. Εἶταν' ἄλλοι ἀνώτερη πραγματικότητα, τόσο δυνατὴ μὰ και τόσο ἀπλή, ὥστε νιώσαμε μέσα μας νὰ ὑποχωρεῖ σιγὰ σιγὰ, νὰ σβύνει κατόπι ὀλότελα ἡ πολύμορφη, πολύτροπη και γι' αὐτὸ ἀνισόρροπη και γι' αὐτὸ κουραστικὴ τοῦ καθενός μας ἀτομικότητα. Εἶταν ἡ παγερὴ δροσιά τοῦ βουνοῦ. Ὁ λαγαρισμένος ἀγέρας, ἐμψυχωμένος ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῶν περήφανων πλασμάτων ποὺ ζοῦνε μόνο στὶς ψηλὲς κορφές, εὐωδιασμένος ἀπὸ τὴ γαλήνια προσευχὴ τῆς ἀγάπης τους, ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴν ἀπέραντη ἐλευθερία τῶν οὐρανῶν. Καὶ νιώσαμε τότε ν' ἀρμονίζεται ἡ ὕλικὴ με τὴν ἠθικὴ μας ὑπόσταση σὲ μιὰν ἀγγελικὴ ἀγαλλίαση κ' εὐφροσύνη. Ὁ ψεύτικος κοινωνικὸς μας ἀνθρωπισμὸς ἔπαιρνε μέσα μας κάποιον ἀσυνήθιστο παλμό. Μέσα μας κυριαρχοῦσε τώρα, ὄχι ὁ ταπεινὸς και ἄθλιος ἀτομισμὸς ποὺ τὸν διαμορφώνει ἡ καθημερινὴ ζωὴ, παρὰ ὁ ἀτομισμὸς ὁ ἀνώτερος, ἔτοιμος ν' ἀναπτυχθεῖ στὶς ἀψηλότερες πνευματικὲς σφαιρές.

Μαζωμένοι στὸν ἐξῶστη κοιτάξαμε μ' ἔκσταση τριγύρω μας. Ἄνεβαιναμε, ἀνεβίναμε ὀλοένα. Τὸ χρυσὸ μονοπάτι ποὺ ἀκολουθήσαμε πάντα στὸ βουνό, σερότανε στὸ φρούδι τῆς χαράδρας, ἀγκάλιαζε τοὺς πελώριους βράχους, ἀπόφευγε τοὺς ἀπότομους γκρεμούς, παραμέριζε σκιαγμένο ἀπὸ τὰ βάραθρα, ἀλαργάριζε ἀπὸ τὶς ὀρθοκομμένες καμπές σὰ νὰ φοβότανε μήπως παραμόνευε κανεὶς ἀπὸ πίσω, λυγοῦσε τὸ κορμί του, τινάζότανε πέρ' ἀπὸ τὰ γεφύρια, χανότανε πίσω ἀπὸ τὶς ράχες, ξαναφαινότανε μακρὰ νὰ ξετυλίγει τοὺς ἐλιγμούς του. Καὶ πάνω στὴ ραβδωτὴ φιδίσια ράχη του κυλοῦσε τὸ τραῖνο με ὅλη του τὴν ταχύτητα, βροντερῶ, ἀχόρταγο, με τὸ λαχάνιασμα τῆς γιγαντωμένης κ' ἐπίμονης προσπάθειας και πότε πότε με μιὰ μεγάλη και μακρόσυρτη κραυγὴ θριάμβου.

— Ταξιδεύουμε σὲ διακόσια μέτρα ὕψος, εἶπε ὁ Μέρος. Ἄριστερά μας οἱ βουνοπλαγιὲς δρομίζανε ὀλόρθες πρὸς τὸν οὐρανό, δεξιὰ μας ῥοβολοῦσαν σπυμένες πρὸς τὴ θάλασσα. Ἡ θάλασσα! Ἄπλωνότανε τώρα ἐκεῖ κάτω, μακρὰ, πολὺ μακρὰ, σὰν ἀπέραντη γαλάτεια λαμπρὴ, κ' ἐμοῖσας τόσο ἀτάραχη μέσα στὴ θεία τῆς λαμπρότητας ὥστε τὰ κύματα και τ' ἀερογιάλια φαινόταν ὄχι σὰν ἀνάγλυφα

παρὰ σὰ ζωγραφισμένα με ἀπλὲς φωτεινότητες γραμμῆς. Κι' ἀπὸ τὴν πιδὸ ψηλὴ βουνογραμμὴ ὅπου μποροῦσε ν' ἀνέβει τὸ βλέμμα μας ἴσια με τὴ θάλασσα κάτω, χιλιάδες ἐλιές, ἀτέλειωτες χιλιάδες, με τὸ γκριζογάλαζο φύλλωμά τους, κατεβαίνανε τρεχάτες. Ἐνα τρέξιμο γοργό, πότε καταποδιαστό, πότε τρελλό και παραζαλισμένο, τὸ πλήθος πυκνὸ κι' ἀπροσδιόριστο, κι' ἀπέραντες οἱ ἀποστάσεις οἱ γεμάτες ἀπὸ τ' ὄραμα. Ἔφτανε νὰ μακραίνει λιγάκι τὸ βλέμμα μας και τὰ δέντρα φαινότανε τότε σὰν κρουστοὶ χαμόσυτοι θάμνοι πὸν ἀρμονίζανε σ' ἕνα γραφικὸ σύνολο τὴν ἀκανόνιστη γῆ. Θᾶλεγε κανεὶς πὸς ἕνας πελώριος μυριόριζος και μυριόκλωνος κισσὸς εἶχε σκεπάσει τὸ βουνό, πὸς ἕνα πλατὺ ἀνεμοφύσημα τάραζε παντοῦ τὸ φύλλωμά του γεμίζοντας τὴν ἀτμόσφαιρα με πράσινες με κρίζες και με γαλάζιες ἀνταύγειες. Κι' ὅλ' αὐτὰ βουβὰ μέσα στὸ χρυσὸ σπιθοβόλημα τοῦ ἡλίου, σὲ μιὰν ὀλόφωτ' ἡρεμία και γαλήνη πὸν κατέβαινε ἀπάνω τους σὰν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

— Για ἰδέτε, παιδιά, ἐδῶ κι' ἐκεῖ, κι' ἐκεῖ πιδὸ πέρα . . .

Κάθε σημεῖο, κοντινὸ ἢ μακρινό, σὲ κάθε μεριά τῆς πολύπτυχης γῆς, κι' ἕνα ἰδιαίτερο φέγγος, μιὰ θανάσια παραλλαγή τῆς ἴδιας ἔμορφιας. Ἐκεῖ, στὴν κορφή, με τὰ τρεμάμενα φύλλα τους πὸν τὰ βλέπαμε, καθὼς περνούσαμε χαμηλότερα, κι' ἀπὸ τὴν ἀσημένια τους μεριά, με ῥόδιινους κορμούς ἀπὸ τὸ χτύπημα τοῦ ἡλίου πὸν κατέβαινε τώρα ὀλοπόρφυρος στὴ δύση, ὀλόρθες οἱ ἐλιές, γραμμένες πάνω στὸ βαθυγάλαζο φόντο τ' οὐρανοῦ. Και μυρμιγκιάζουνε πιδὸ κάτω στὶς πλαγιές, γκριζοπράσινες τώρα, και κατρακυλοῦσανε πιδὸ κάτω, γεμίζοντας τὶς χαράδρες, ἀκόμα πιδὸ μουντόχρωμες—χιλιάδες οἱ ἐλιές, ἀμέτρητες χιλιάδες, κατεβαίναν ὀλοένα πρὸς τὴ θάλασσα πὸν στεκόταν ἑκατατική, σὰ θαμπωμένη ἀπὸ τὶς ἀπειράριθμες κόρες τοῦ βουνοῦ πὸν τρέχανε, μ' ὀλόγγυμα τὰ κάλλη τους, στὸ δροσερὸ της συναπάντημα.

— Για ἰδέτε, ἐκεῖ κάτω, ἐκεῖνα τὰ σπιτάκια, θαμένα θᾶλεγε κανεὶς μέσα στὶς πράσινες φυλλωσιές.

— Δὲν εἶναι ὅλα σπιτάκια, εἶπε ὁ Μέρος. Τὰ περισσότερα εἶν' ἐλαιοτριβεία. Βλέπετ' ἐκεῖ; φαίνεται ὡς τὰ μισὰ ὁ τροχὸς τοῦ μύλου.

— Ἀλήθεια. Μὰ γιατί τὰ σκεπάζουνε με πλάκες κι' ὄχι με κεραμίδια;

— Γιατὶ μόνο οἱ βαρεῖες αὐτὲς πλάκες ἀπὸ σμιστόλιθο μποροῦνε ν' ἀντέχουνε τὸ χειμῶνα στὴ μανία τῶν ἀνέμων πὸν λυσομανοῦνε στὸ βουνό. Μὴν τὸ ξεχνᾶτε, ταξιδεῦουμε σὲ τριακόσια μέτρα ὕψος. Τὰ κεραμίδια θὰ σκορπιζότανε σὰ φύλλα στὸ πρῶτο δυνατὸ φύσημα τοῦ βοριά. Βλέπετε; δὲν ὑπάρχει οὔτε παράθυρο στὸ βορινὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ.

Ἔλεγε σωστὰ ὁ Μέρος. Πόσο θᾶθελο νὰ βρεθῶ σὲ μιὰ τέτια κοσμοχαλασιά. Καὶ φαντάστηκα τὸ μεγαλόπρεπο θέαμα. Ἀκούσα τους ἀνέμους νὰ σφυρίζουνε δεινὰ πάνω στὶς κορφές, νὰ πέφτουτε κατόπι

κραυγάζοντας, σὰ σιδερόφραχοι κουρσάροι, πάνω στὶς σκοτεινὲς κι' ἐρημικὲς ράγες, τοὺς ἀκούσα νὰ βογγοῦνε στριμογμένοι στὶς χαράδρες. Κ' εἶδα τὰ δέντρα φοβισμένα, ἀναμαλλιάρικα, νὰ δέρονται ἀπελπιστικά και νὰ σκούζουνε, νὰ σκούζουνε τὸ θρηνο τους σπαραχτικά κι' ἀπαίσια κάτω ἀπὸ τὸ μολυβένιο οὐρανό. Εἶδα ν' ἀνακατώνουνε τὰ δυὸ τους χρώματα σ' ἕνα τρομαχτικὸ φωσφορισμό, κι' ἀκούσα τὴ θάλασσα νὰ λυσομανᾷ στὶς ρίζες τοῦ βουνοῦ, φρενιασμένη ἀπὸ τὶς κρίζες μεταλλικὲς ἀστράπες πὸν ξεσέρνονται μέσα στὰ φυλλώματα, σὰν ἀπειρα τεράστια μαχαίρια πὸν σκοτώνουνε τὴν πλάση.

Ἔνωσα τὴν ψυχὴ μου κουρασμένη κι' ἔστρεψα τὴ φαντασία μου. Ὡ! καλύτερα νὰ χαρῶ τ' ὄραμα τὸ εἰρηνικὸ πὸν εὐτύχησα νὰ τὸ ἀπολαύσω πέρου, σὲ μιὰν ἄλλη συντομότερη ἐκδρομὴ: Εἶταν οἱ ἐλιές φορτωμένες ἀπὸ τὸ καρπὸ τους. Γιορτάζανε τότε τὰ θεσμοφορία. Καὶ κατεβαίνανε γυρμένες κι' ἀργοκίνητες οἱ ἀειπάρθενες κόρες, κουβαλώντας πάνω στὸ κεφάλι τους, μέσα σὲ καταπράσινα κἀνιστρα, τὰ πλούσια δῶρα τῆς γῆς πὸν τὶς ἀνάθρεψε γιὰ νὰ τὰ παραδώσουνε στὴ φιλάνθρωπη φροντίδα τοῦ ταξιδιάρη πόντου. Τὶ σύμβολο ἢ ἐλιά, ἢ ἐλληνική μας ἐλιά! Τὶ σύμβολο πλούτου, δηλαδὴ εὐδαιμονίας, δηλαδὴ εἰρήνης—τὸ σύμβολο τῆς πιδὸ ἀκατάλυτης θρησκείας, τῆς θρησκείας τῆς ἀγάπης και τῆς χαρᾶς.

— Στὸ ἐξῆς, εἶπα μέσα μου, θ' ἀνάφτω κάθε βράδυ ἕνα καντήλι στὴν προστάτιδα θεά, πὲς τὴν Πολιάδ' Ἀθηνᾶ ἢ Παναγιά Παρθένα, τὸ ἴδιο κάνει. Βέβαια, ἢ λυχνία μου δὲ θᾶναι χρυσή, οὔτ' ἔργο τοῦ γλύπτη Καλλιάρχου, οὔτε ἢ καρδιά μου ἢ κολασμένη ἀπὸ τὰ πάθη θὰ μπορέσει ν' ἀνεβεῖ γιὰ νὰ πλαγιασῆ στὰ γόνατα τῆς παγκόσμιας παρηγορήτρας. Εἶμαι φτωχὸς και παραστρατημένος ἀπὸ τὶς ἀλήθειες τῆς ζωῆς. Μὰ τί μ' αὐτό; Εἶδα τὴν ἐλιά κι' ἔνωσα τὸν ἑαυτό μου πιδὸ ἐλληνικὸ και πιδὸ ἀνθρώπινο. Θ' ἀνάφτω κάθε βράδυ τὸ λυχνάρι μου και θὰ παρακαλῶ, ἄς εἶμαι και ἀνάξιος, γιὰ τὴν εἰρήνη και τὴν εὐτυχία τῆς πατρίδας μου, γιὰ τὴν εἰρήνη και τὴν ὀτυχία τοῦ σύμπαντος κόσμου.

— Τριαντα ἑκατομύρια ὀκάδες, εἶπε ὁ Μέρος, ἔδωσε ἢ περσινὴ ἔσοδεῖα τοῦ Πηλίου. Ἄν λογαριάσουμε, τὸ λιγότερο, πρὸς ὀχτὼ και κάπι τὴν ὀκά, ἔχουμε διακόσια πενήντα ἑκατομύρια δραχμές. Ἡ γῆ αὐτὴ πὸν βλέπετε, χάρισε πέρου στὰ παιδιὰ της διακόσια πενήντα ἑκατομύρια δραχμές.

— Διακόσια πενήντα ἑκατομύρια δραχμές, ἐπανάλαβε μηχανικὰ ἢ Ἀντιγόνη, και βύθισε τὸ ζῶηρό της βλέμμα μακρὸν, μέσα στὰ κρουστάλλινα παλάτια τῶν νεανικῶν της πόθων.

— Ἄ, ὄχι, φώναξα, σᾶς παρακαλῶ, ὄχι ἀριθμούς σὲ μιὰ τέτια στιγμή! Ὡ, τὸ ἄλλο θέλετε, μὰ ὄχι ἀριθμούς!

ΙΑΚΟΒΟΣ ΓΕΡΩΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤ' ὄΡΙΟΣ ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ, ἢ ζωῆ ἐνὸς λαοῦ εἶναι ἀριθμὸς.

ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟΥΜΕΝΑΝ ΠΙΔὸ ΔΥΝΑΤΑ. Διαφωνῶ πέρα ὡς πέρα. Ἡ ζωῆ ἐνὸς λαοῦ εἶναι ἢ ἰδέα. Ἄκουσε Μέρο. Θὰ σοῦ πῶ κάπι παρὰ

πτομερῶς τὴν τύχη τῆς Ἑλλάδας. Δημοσίεψα ἀποσπάσματα, εἶναι χρο-
νια τώρα, στοῦ Ἐλευθερουδάκη, στὴν ἐποχὴ τῆς πρώτης ἐκθέσεως
ἀπὸ ἑλληνικῆς φωτογραφίας τοῦ Boissons στὸν Παρισσό. Ὁ Σύλ-
λογος **Ἐϋνὰρ** στὴ Γενεὺν, δημοσίεψε ἕνα ἀξιόλογο βιβλίον μετὰ τὸν τίτλον·
Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀνεξαρτησία τοῦ προέδρου του κ. Ἐδουάρδου Cha-
rpuisat, ποὺ διευθύνει τώρα τὸ Journal de Genève.

Ἡ οἰκογένεια Ἐϋνὰρ ἦταν γαλλικῆς καταγωγῆς ἀπὸ τὸ Ντο-
φινέ. Πολιτογραφήθηκε στὴ Γενεὺν τὸν 17ον αἰῶνα. Ὁ Ἰωάννης
Γαβριήλ, ὁ Φιλέλληνας, ἦταν καλὸς οἰκονομολόγος, ἤξευρε νὰ ἰσορρο-
ποεῖ τὰ πιὸ κατεστραμμένα οἰκονομικά, καὶ ὅταν καλέστηκε ἀπὸ τὸν
Μεγ. Δοῦκα Φερδινάνδο νὰ σώσει τὴν Τοσκάναν ἀπὸ τὴ χρεωκο-
πία, ἐπανόρθωσε στὴ στιγμή τὸν προϋπολογισμό τοῦ Κράτους.

Γυρίζοντας παρευρέθηκε στὶς πρώτες προσπάθειες τῆς Ἑλλ.
Ἐπανάστασεως, εἶδε τὰ λείψανα τῶν ἀποσυντεθειμένων νὰ καταφεύ-
γουν στὴ Γενεὺν, καὶ ἀπὸ τότε ἀφοσιώθηκε σῶμα καὶ ψυχὴ στὸ ἑλ-
ληνικὸ ζήτημα.

Ἄν ἐρευνήσει κανεὶς στὶς χειρόγραφες ἀκόμη ἐπιστολὰς καὶ
κεῖνες ποὺ μέχρι τῆς στιγμῆς δημοσιεύθηκαν, εἰσχωρεῖ καλύτερ' ἀπ'
ὅ,τι θὰ μπορούσα νὰ κάμω ἐγὼ στὴν ψυχικὴ εὐγένεια τῶν ἐξόχων αὐ-
τῶν ἀνδρῶν. Τὰ ἔγγραφα ποὺ εἶδαν τὸ φῶς τὰ τελευταῖα χρόνια, ἐπι-
τρέπουν νὰ παρακολουθήσωμε ὥρα πρὸς ὥρα τὸν Καποδίστρια κατὰ
τὸν χρόνον τῆς ἐκλογῆς του ὡς Κυβερνήτου στὰ 1827.

Τὸν Ἀπρίλιον βρισκόταν στὸ Παρίσι, τὸ Μάη στὸ Βερολίνο,
τὸν Ἰούνιον στὴν Πετρούπολι ὅπου, πῆγαινε, καθὼς ἔγραφε στοὺς
φίλους του στὴ Γενεὺν, γιὰ ν' ἀφήσει τὴ ρούσικη στολή του, γιὰ νὰ
ναί στὸ ἐξῆς μόνον «Ἑλληνας». Τὸν Ἀύγουστο καὶ Σεπτέμβριον ὁ
Καποδίστριας πέρασε ἀπὸ τὸ Λονδίνο ἀπὸ τὸ Παρίσι καὶ ξαναπῆγε
στὴν Γενεὺν ὅπου ἔμεινε μερικῆς ἡμέρας, ἀπὸ τὴν 31 Ὀκτώβριον ὡς τὶς
6 Νοεμβρῶν. Ἀπὸ κεῖ, ὁ Κυβερνήτης διευθύνθηκε στὴν Ἀλκιῶνα,
ἀπ' ὅπου θὰ πῆγαινε στὴν Ἑλλάδα. Εἶναι γνωστὸ πῶς ὁ Κυβερνήτης
ἔφτασε στὴν Ἑλλάδα στὶς 7 Ἰανουαρίου 1828 παλιᾶς ἡμερο-
μηνίας.

Ἰδοὺ μερικὰ ἀποσπάσματα τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Καποδίστρια
στὸν Ἐϋνὰρ κατὰ τὸ διάστημα ποὺ περιηγήθηκε ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴν
του στὴν Ἑλλάδα. Ἡ πρώτη εἶναι ἀπὸ τὴν Πετρούπολι στὶς 22 Ἰ-
ουνίου 1827.

«Ἐχω μπροστά μου, γράφει ὁ Καποδίστριας στὸν Ἐϋνὰρ, τὰ
πρακτικά τῆς Τροικίης τῆς 2—14 Ἀπριλίου, ποὺ ἡ Ἐθνικὴ Συ-
νέλευση μοῦ δρίζει τὴν ἐπιτακτικὴν Προεδρεία τῆς Ἑλλάδος.

Δὲν μπορῶ εὐθὺς ἀμέσως νὰ προῖδω τί θ' ἀπογίνω, κ' ἂν μοῦ δώ-
σουν νὰ φέρω τὸ σταυρὸ ποὺ ὁ Θεὸς μοῦ προορίζει μετ' ὅργανο τῆς
Συνελεύσεως. Εἰρῆται πῶς κάθε ἀπόφαση σ' αὐτὴν τὴν ἐπόθεση δὲν
μπορεῖ νὰ ἐξαρτηθεῖ οὔτε μονάχα ἀπὸ τὴ θέλησίν μου, οὔτε μόνον ἀπὸ
τοὺς πόθους τῶν Ἑλλήνων. Χρειαζέται ἀκόμη νὰ μὴν ἀρνηθοῦν αἱ

Δυνάμεις. Δὲν θὰ μ' ἀδικήσετε πιστεύοντις πῶς τὰ θέληγτρα τῆς
ζωῆς, εἴτε τὰ ἀνθρώπινα μεγαλεῖα μποροῦν ὀπωσδήποτε νὰ ἐλαττώ-
σουν στὰ μάτια μου καὶ στὴ συνείδησίν μου τὸ αἴσθημα τοῦ καθήκον-
τος. Μένω, πάντα καὶ ἀμετάβλητα, ὀλόκληρος ὁ ἄνθρωπος τοῦ καθή-
κοντος. Περιμένω μὲ ἠρεμία καὶ ἐμπιστοσύνη τὴν ἀπόφαση ποὺ ἰκέ-
τευσαν νὰ πάρω (ἐννοεῖται ἀπὸ τίς τρεῖς μεσιτεύουσες Δυνάμεις) καὶ θὰ
γίνει ὅτι θέλει ὁ Θεός».

Ὁ Ἐϋνὰρ ἦταν βέβαια ὁ ἄξιος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Φιλελληνι-
σμοῦ, καὶ πολὺ δίκαια ὁ Meri Melleville στὴ Γαλλικὴ Βουλὴ σὲ
πλήρη ἀπαρτία ἔγραφε στὰ 1848. Σωστὰ εἶπαν πῶς δὲν εἶναι οἱ Κυ-
βερνήσεις τῆς Εὐρώπης ποὺ ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' εἶναι ἡ κοινὴ
γνώμη, εἶναι ἕνας ἀπλὸς πολίτης τῆς Γενεῦνης, ὁ Ἐϋνὰρ, ποὺ σήκωσε
ὅλη τὴν Εὐρώπην νὰ βοηθήσει τὴν Ἑλλάδα. Στὴ Γενεὺν ἦταν ὅμως
κ' ἄλλοι φίλοι, στοὺς ὁποίους ὁ Καποδίστριας ἐμπιστεύτηκε μετὰ τὴν
ἴδια εἰλικρίνεια. Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς βοηθειῶν Γενεῦνης
ἦταν ὁ πάστορ Μωνιέ, στὸν ὁποῖον ἀπευθύνθηκε ὁ Καποδίστριας
ἀπὸ τὸ Λονδίνο, λίγο πρὶν νὰ γυρίσει στὴ Γενεὺν γιὰ τελευταία
φορὰ.

Λονδίνο, 20 Ἀγούστου 1827.

«Ζητῶ ἕνα ἄνθρωπο ποὺ νὰ σᾶς μοιάζει, καὶ ποὺ νὰ μπορεῖ
καὶ νὰ θέλει νὰ μοιραστεῖ τὴν τύχη μου, δηλ. τίς δουλειῆς μου καὶ τὴ
φτώχεια μου . . . Εἶμαι μονάχος, μὲ κακὴν ὑγείαν, γέρος, ἐξαντλημέ-
νος ἀπὸ τοὺς κόπους· Ὅμως ἡ ψυχὴ μου δὲν εἶναι. Ὁ Θεός, τὸ αἴ-
σθημα τοῦ καθήκοντος μοῦ παρέχουν καὶ θὰ μοῦ παρέχουν δυνά-
μεις. Μὰ δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ ὅλα, γιὰτὶ ὁ ἔλικρός καιρὸς δὲν εἶν' εὐνοϊ-
κός . . . Ἐχω λοιπὸν τὴν πιὸ βιαστικὴν ἀνάγκην ἐνὸς φίλου, ποὺ νὰ
μπορεῖ νὰ γίνῃ βοηθὸς μετὰ μὴν λέξη, τὴ σκέψην μου, καὶ νὰ τὴν κάμῃ νὰ
συλλάβῃ, ὅπως θὰκανα ἐγὼ καὶ καλύτερα, ἀπὸ κοντὰ ἢ ἀπὸ ἀλληλο-
γραφία . . . Μὰ τί θὰ τοῦδιναν σ' ἀντάλλαγμα; Ἀλίμονο. Σᾶς τὰ
εἶπα πιά: Δουλειὰ καὶ πάλι δουλειὰ, χωρὶς χροῖμα, ἢ ἐλάχιστο. Ὅ,τι
μπορῶ νὰ τοῦ προτείνω εἶναι νὰ μοιραστεῖ μαζί μου τὸ ψῶμ καὶ τ'
ἀλάτι τῆς φιλίας, τὴ φτωχεῖα στέγη ὅπου θὰ φυλάγω τὸ γκριζὸ κε-
φάλι μου, τὴν καλὴ ἢ τὴν κακὴν τύχη ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς ἐπιφυλάσσει, καὶ
1,200, ἢ 1,500 φράγκα τὸ χρόνο γιὰ τὰ μικρά μου ἔξοδα.» Ἄν βρεῖτε
αὐτὸν τὸ θησανρὸ στὸ Παρίσι, ἢ στὴ Γενεὺν, σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ
γράψετε τὸ ταχύτερον.»

Ὅσο εἰσχωρεῖ κανεὶς στὸ χαρακτῆρα τοῦ Καποδίστρια, τόσο
τὸν θαυμάζει, γιὰτὶ δὲν θάφηνε ὁ καθένας τὴν ἡσυχίαν μᾶς ἀπὸ τίς
μεγαλύστερες δυνάμεις τῆς Εὐρώπης γιὰ νὰ πέσει σὲ μιὰ χῶρα κατε-
στοιμημένη ἀπὸ δεσποτικὴν κατοχὴ ὕστερ' ἀπὸ πολυχρόνιον πόλεμον.
Ἡ μετριοφροσύνη τοῦ ἀγαθοῦ ἀποστολέου, τὸ μόνον διακριτικὸ ση-
μεῖον ποὺ τὸν ἔκανε νὰ ξεγυρίσει ἦταν μιὰ ἀσπρογάλαξιν ἔσάρπα ποὺ
τοῦ εἶχε δωρήσει ἡ κ. Ἐϋνὰρ. Σ' ἕνα ὑστερόγραφο, μετὰ ἡμερομηνίαν 9

Souscription p. des Grecs

Retourneés dans leur patrie

Une partie des Grecs échappés aux désastres de la Moldavie de la Valachie, et qui s'étoient réfugiés en Russie, et notamment dans leur patrie, méritent de passer ports russes, et de trouver au nombre de 150 en Suisse. Ces infortunés ont fait un long voyage, dans la saison la plus rigoureuse, se sont épuisés toutes leurs ressources. Les villes de Francfort, de Darmstadt, de Stuttgart et les principales villes de la Suisse ont pourvu jusqu'à présent, à leurs besoins les plus urgents. Leurs bienfaiteurs de Suisse, qui s'occupent avec zèle des moyens de faciliter leur retour dans leur patrie, ont déjà adressé deux lettres aux villes qui sont maintenant à l'honneur de leur bienfaisance. Les pasteurs Polack, Sutscher, dans cette occasion tant de bienfaisance se montrera sans doute aussi généreuse que d'autres villes, moins considérables de la Confédération Helvétique et de l'Allemagne.

Les personnes bienfaisantes qui voudront contribuer à secourir, d'une manière efficace ces 150 infortunés, sont priées de remettre le montant de leurs souscriptions à Mrs Cremerière, Prof. Diodate, Pasteur, puis à Mrs Duval père, Polack, Pasteur, Sutscher, Pasteur, George Maurice, Martin, Hubers.

Souscripteurs		Souscripteurs	
Franco cent.		Franco cent.	
M ^{rs} De Gode, Trilquet	12.	M. W. J. Rigaud, conseiller	23.55
L. Gode, Pétit	10.	De Roches, curé de St. Etienne	10.
Micheli, Spidier	12.	Kuller, Diodate, pasteur	10.
Masbou, Spidier	12.	Pierari, curé de Soloth	10.
Turcotte, Spidier	12.	Duval, conseiller	25.
Schmid, Spidier	12.	Diodate, pasteur	20.
Olivier, anst. Spidier	20.	Ramsey, pasteur	5.70

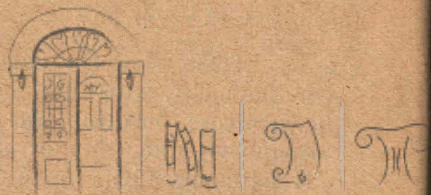
Souscripteurs

	Franco cent.
M ^{rs} Perrey, Pasteur	3.
Thoban, Pasteur	6.
Mouchon, Pasteur	5.
Hoyer, Pasteur	5.
Pasteur, Pasteur	5.70
Claparède, Pasteur	20.
Richard, ministre	5.70
Vauchon, Professeur	6.
Bellier, Professeur	20.
Duby, Professeur	5.70
Chenaviers, Professeur	5.70
un anonyme	5.70
M ^{rs} Fatio-Rigaud	12.
Aubert-Sarazin	22.80
Semond	22.80
S. Olier, Dieupeux	20.
Quomons	100.
Housser	30.
M ^{rs} Steiner de Germain	18.
M ^{rs} Joly-Palaton	5.70
M ^{rs} Duval, 2 Cortegg	11.40
M ^{rs} Duval	5.70
F. L. Duval	20.
F. L. Duval	20.
F. Duval, père	100.
François Duval, Epit.	22.80
F. Duval, 2 Mondellon	100.
Kalpanaki, aine	10.
Radicali	5.70
M ^{rs} René Châtelain	23.20
Chunborger	11.60

Souscripteurs

	Franco cent.
M ^{rs} Roman. Roman	22.80
Granatius	10.
Martin-Fery	5.
M ^{rs} Martin-Labat	5.70
Martin-Labat	5.70
M ^{rs} Martin-Labat	5.
M ^{rs} Martin-Labat	5.70
Martin-Labat	5.70
Martin-Labat	10.
De Sallon	40.
Kraft	5.
Segg	5.

(Eizón 2)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Φεβρουαρίου 1828 από την Αίγινα ο Καποδίστριας έγραψε στον Εύνάρ να πεί στην κ. Εύνάρ πως η γαλανόλευκη εσάρπα του φιγουράρει και θά φιγουράρει. Είναι η μόνη διακριτική μάρκα του Κυβερνήτη της Ελλάδας».

Υπάρχει σχεδόν χιούμορ, σ' αυτό το ύστερόγραφο. Και όμως η θλίψη ξεχλίλιζε καθημερινά το ποτήρι του. Οι εκκλήσεις του στον Εύνάρ είναι συγκινητικές. Θέλει όπωσδήποτε να υψώνει το ήθικο επίπεδο της χώρας, τα φτωχόπαιδα ζητούν την επέμβασή του. Ο Εύνάρ του στέλνει την πρώτη φορά 20,000 φράγκα, ύστερ' 50,000 για τα σχολεία. Στην Αίγινα ένα σχολείο έφερε τδνομα του ευεργέτου της Γενεύης. Είμαστε στα 1830. Τον επόμενο χρόνο ο Κυβερνήτης δέν υπήρχε πιά.

Κάποιες περιστάσεις μου έφεραν στην κατοχή ανέκδοτα έγγραφα, κιτριτισμένα από τον καιρό, σχετικά με τις οργανώσεις της Γενεύης για τη συνδρομή της Ελλάδας. Ένα έγγραφο, χωρίς ημερομηνία, που μπορούμε να βάλουμε στο 1821, από τη σειρά των γεγονότων, είναι μιá εκκλήση στους στρατιώτες που περνούσαν από τη Γενεύη για την Ελλάδα. Ο πρώτος αυτός κατάλογος έγγραφής έχει όνόματα οικογενειών της Γενεύης που υπάρχουν ακόμη, Liotard, Duval, Vernet, Choisy, Pictet και πολλά άλλα.

Μιá δεύτερη γνωστοποίηση, της 31 Δεκέμβρη του ίδιου χρόνου καθορίζει την οργάνωση των βοηθειών όσων δόθηκαν στους Έλληνες στρατιώτες που γλύτωσαν από τη σφαγή της Βλαχίας και της Μολδοβίας κι έφτασαν στην Έλβετία ύστερ' από μιάν Όδύσσεια που θυμίζει κείνη του Σερβικού στρατού στην Κέρκυρα, στις αρχές του παγκοσμίου πολέμου. (εικ. αρ. 2).

Η Γενεύη στο δρόμο της Μασσαλίας, λιμένος που οδηγεί στην Ελλάδα, γίνεται πέρασμα των άκρωτηριασμένων στρατιωτικών σωμάτων. Όλες οι εκκλήσεις, οι απευθυνόμενες στον Έλβετικό λαό, βρίσκουν άμεση απήχηση στις τοπικές επιτροπές της Βέρνης, της Βάλης της Ζυρίχης. Η τελευταία αυτή πόλις ήταν αληθινό κέντρον ανεφοδιασμού που απηύθυνε στη Γενεύη την ακόλουθη εύγλωττη παράκληση, από την οποία θ' αναφέρω μόνον ένα μέρος. «Τα μέλη της Επιτροπής της Ζυρίχης σκέφτηκαν πως είχαν ήθικην υποχρέωση οι Έλβετοι να βοηθήσουν ένα ζήτημα που ένδιαφέρει ούσιωδώς την ανθρωπότητα το Χριστιανισμό, την Έλευθερία».

Οι εκκλήσεις αυτές διαδεχόταν ή μιá την άλλη αδιάκοπα.

Ίδου μιá, απευθυνόμενη από τον πιδ παλιό φοιτητικό σύλλογο της Γενεύης σε κείνον της Ζυρίχης.

«Εμείς οι υπογραμμένοι, εμπνεχόμενοι από το ζωηρότερο ένδιαφέρον για το ζήτημα του Έθνους εκείνου που ανάλαβε άγώνα φοβερόν όσο και ήρωϊκόν, συμμεριζόμενοι τις διαθέσεις που εκδηλώνει δλόκληρη ή Εύρώπη για να το βοηθήσουν στην ευγενειά του προσπάθεια, απευθυνόμαστε αδελφικά σε σάς συμπολίτες, σάς καλούμε

να ενωθείτε μαζί μας στον ίδιο σκοπό, και να μη μείνετε άπαθείς θεατές, σ' ένα ώραίο και γενναίο κίνημα».

Το έγγραφο τελείωνε με τις υπογραφές των φοιτητών και είχε τα ποσά που έδωσεν ο καθένας. Νέος κατάλογος έγγραφής στον Ίούλιο του 1822. Τέλος, στις 6 Σεπτεμβρίου 1826 μιá επιτροπή πήγαινε στη Γενεύη, για να οργανώσει μεθοδικά την παροχή βοήθειás στην Ελλάδα. Μιá πολύ φυσική συγκίνηση μās περιβαρύνει ξεφυλλίζοντας τις κιτριτισμένες σελίδες, τεκμήρια ένός ανώτερου ιδανικού, ιδίως την εκκλήση της 19 Απριλίου 1826, την ώρα που ή Εύρώπη ζούσε στην άγωνία για την πολιορκία του Μεσολογγίου. Ύστερα ήρθε ή βδομαδιάτικη έγγραφη που προτάθηκε στη Γενεύη από τον Εύνάρ, ανάγκη να συντείνουν όχι μονάχα στον επισιτισμό της χώρας που πολεμούσε, άλλ' επίσης στην έξαγορά γυναικοπαίδων που ρίχτηκαν στις έχθρικές αγορές. Είμ' ευτυχής βλέποντας πως και οι καλλιτέχνες της Γενεύης συνείναν παρόμοια σ' αυτή τη σταυροφορία υπέρ της ελευθερίας. Μέσα στις παραστάσεις και συναυλίες που δόθηκαν στα 1826, ξεχωρίζει ένα πρόγραμμα, που το χειρόγραφο του κατέχω, της συναυλίας που δόθηκε από τη νεοϊδρυθείσα «Société da musique de Genève» συναυλία υπέρ των Έλλήνων την Παρασκευή 5 Μαΐου 1826. Ψηλά μιá συμβολική βινιέτα αποτελεί μιá περίεργη μνημειώδη εικόνα. Μιá θέσις ελληνική ισχυρή άμύνεται κατά του έχθρου που βλέπει να κυματίζει ή σημαία του. (εικ. αρ. 1) Στο πρόγραμμα βλέπουμε ένα κομμάτι με τον τίτλο «έλληνικό τραγούδι». Λόγια του Durant, μουσική του Niedermeyer. Το έργο ίσως υπάρχει στα χαρτιά του μουσικού συλλόγου που προαναφέραμε, μα είναι γνωστό πως ο Niedermeyer ήταν έλβετός έκτελεστής και συνθέτης διάσημος. Η σχολή Niedermeyer του Παρισιού έβγαλε τους καλύτερους πιανίστες της Γαλλίας και τδνομα του ιδρυτού της είναι ακόμη γνωστό στο λαό για μιá περίφημη ρομάντσα ή Λίμνη πάνω στους στίχους του Λαμαρτίνου.

Στις 31 Μαΐου 1830 ή επιτροπή της Γενεύης τελείωνε το έργο της. Απευθύνει συγχαρητήρια στους Ευεργέτες και Φίλους της Ελλάδος, ευχαριστήρια δίκαια. Ίδου ένα δείγμα που δημοσιεύτηκε στην τελευταία αναφορά της επιτροπής.

Φίλοι και ευεργέται της Ελλάδος.

«Αν ή Ελλάδα μās χρωσιτά κάτι για την ένδοξη ένθνεργσία της εμείς δέν χρωσιτάμε τίποτα να της ανταποδώσουμε; Μās έβαλε στο δρόμο να βεβαιώσουμε με πείρα παντοεινής θύισης την αποτελεσματική επίδραση που ή σταθερή και ακατάπανστη έκφραση γενναίων πόθων, μπορεί να επιφέρει στα γεγονότα. Μās έδωσε την ευκαιρία να ξανασφίξουμε τους ανθρωπίνους και τους συμμαχικούς δεσμούς συντείνοντας σ' ένα έργο ανθρωπισμού, θρησκείας και ελευθερίας. Η Ελλάδα όρα δέν μās χρωσιτά τίποτε!..

Ελλάδα, 31 Μαΐου 1830
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΗΝ ΛΑΒΑΝΤΙΝΗΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΛΗΘΥΡΑΓΜΑΤΕΩΣ
MUNIER—ΠΑΣΤΩΡ

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής
G. FAVRE—BERTRAND

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Τελευταία φάνηκαν στην Ἰταλία δύο βιβλία γιὰ τὴ Κων(πολι). Τὸ πρῶτο τοῦ Μπράβετα (1) πραγματεύεται τὴν Κων(πολι) τοῦ 1202 τὴν ἐκστρατεία τοῦ Ἑρρίκου Δάνδαλου ὅπου πῆγαιεν ὁ πανίσχυρος Δόγης νὰ συνενώσει τὶς δυνάμεις του με τοὺς Σταυροφόρους τοῦ Ἰννοκентίου 3ου, γιὰ νὰ τὴν ἀπελευθερώσει. Λεπτομερὴς περιγραφή γιὰ τὴ δράση τοῦ γέροντα καὶ τυφλοῦ Δόγη πού κατάντησε νὰ γίνει θρυλικὸς-συγκεντρώνει στόλο ἀπὸ τὰ Ἑφτάνησα καὶ φεύγει τὸν Ἀπρίλη ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο ἔτοιμος ν' ἀντιπαραταχθεῖ στὴν πῶ μεγάλη περιπέτεια.

Ἦταν ὡραία ἡμέρα ἓνα πανηγύρι τῆς φύσης χαρούμενο γιὰ τὸ μεγάλο γεγονός. Ἡ ἀπέραντη γαλήνη τῆς θάλασσας ἦταν σάν ἓνα σημάδι πού τὰ στοιχεῖα δαμαζόντανε στὴ δύναμη τοῦ πανίσχυρου στόλου. Δαμποκοποῦσαν στὸν ἥλιο, τὰ σπαθιά, καὶ οἱ περικεφαλαῖες τῶν πολεμιστῶν. Ἀνέβαιναν ψηλά στὸν οὐρανὸ οἱ προσευχῆς καὶ ἡ μουσικὴ ἀπὸ ἀμέτρητες σάλπιγγες.

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου εἶναι καὶ ποιητὴς. Δίνει μιὰ ζωντανὴ εἰκόνα στὴν πρώτη ἐντύπωση τῶν σταυροφόρων ἀπὸ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. Τὴν εἶδαν, μεγάλην, ἀπέραντη, νὰ χάνεται στὸν ὄριζοντα, τὴν ἀντίκρουσαν με τὸ μάτι ἐκείνου πού βλέπει ἓνα θησαυρὸ ἀνεκτίμητο πού σὲ λίγο πρόκειται νὰ τοῦ ἀνήκει. Συγκίνησι καὶ ἐνθουσιασμός ἀφταστος στὰ στρατεύματα. Οἱ ὄχιες τοῦ Βοσπόρου ἔμοιαζαν με ἀνθισμένα περιβόλια. Πέρα τοῦ Σκούταρι ὁ Γαλατῆς μιὰ σειρὰ ἀπὸ μεγάλωπρεπα παλάτια διαπιστευτήριο ἀλάθευτο πὼς δικαία εἶχε τέτοιο τίτλο ἢ πεντάμορφη Πόλη. Μιὰ διπλὴ σειρὰ ἀπὸ τείχη γεμάτα πλῆθος τόσο πού πιστεύεις πὼς ἄλλου δὲν ὑπάρχει πιά ἄλλο καὶ νὰ φωνάζει μ' ἐνθουσιασμὸ γιὰ τοὺς πολεμιστῆς.

Τὸ βιβλίον εἶναι πολὺτιμο γιὰ τὸς ἐχτός ἀπὸ τὶς γοητευτικὲς του περιγραφῆς μᾶς δίνει καὶ λεπτομερεῖς πληροφορίες γιὰ τὰ ἑλληνικὰ λάφυρα πού ὁ Δανδὸλος ἔφερε στὴ Βενετία γιὰ τὸ θησαυρὸ τοῦ ἁγ. Μάρκου πού προέρχεται τὸ περισσότερο ἀπὸ κεῖ καθὼς καὶ γιὰ τὰ περίφημα ἄλλα πού βρισκονται στ' αἰετώμα του καὶ ἄλλοτες στολίζαν τὸν Ἰπλόδρομο τοῦ Βυζαντίου (2)

Τὸ δεύτερο βιβλίον εἶναι γιὰ τὴ σύγχρονη Κων(πολι), τὴν Κων(πολι) τοῦ Κεϊμάλ². Ὁ συγγραφέας μᾶς ὑπόσχεταί σὲ προσεχὴ τόμο τὶς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Μὲ δυνατὴ πρωτοτυπία στὴ σκέψη καὶ με ζωντανὲς περιγραφῆς ἐκφράζει τὴ λύπη του γιὰ τὴν ἐκτούρευση τῆς καὶ στρέφεται με νοσταλγία στὴν Ἑλλάδα, στὸν Παρθενώνα στὴν Ἑλληνικὴ ζωὴ.

Ἐνας νέος συγγραφέας ὁ Del Re καταπιάστηκε σὲ κριτικοαναλυτικὴ μελέτη του ν' ἀποδείξει τὴν ἐπίδραση πῶχει στὸν Ντ' Ἀννούτσιο ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα, πηγαί, εἰδήσεις ἱστορικῆς μυθολογία, περιβάλλον μόρφωση κλ. Ἄξαφνα λέει πὼς σὸ νόμο τῆς Φραντσέσκα, τῆς θυγατέρας τοῦ Γιόριο, καὶ τῆς Nave εἶναι καταφανῆς ἡ προέλευση τοῦ χοροῦ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. Πὼς ὁ Ἰπλόλυτος του εἶναι ποιητικὴ ἀπομίμηση τοῦ Εὐριπίδη καὶ ὁ Ἀλκίων ὁ Διδύραμβος τοῦ Ἰκάρου.

M. M.

¹) Ettore Bravetta—Enrico Dandolo—Milano. Edit. Alpes 1929.

²) Borghese—Autunno di Constantinopoli—Frat Treves Milano 1929.

³) Raffaele del Ré L'Ellenismo D' Annunziano. Edit. Capelli Bologna

Σ. Θ. Λάσκαρι, ὁ Φιλελληνισμὸς ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν.

Ὁ συνεργάτης μᾶς κ. Σ. Θ. Λάσκαρις ἔσχεν ἀφορμὴν κατὰ τὴν μακρὰν του παρὰ τῆ ἐν Βερολίνῳ Ἑλληνικῇ Πρεσβείᾳ ὕπηρεσίαν του, νὰ μελετήσῃ κατὰ βάθος, ἐπὶ τῆ βάσει συγχρόνων πηγῶν, τὰ τῆς δράσεως τῶν Γερμανῶν φιλελλήνων διακοκύντος τοῦ Ἀγῶνος. Πόρισμα τῶν μελετῶν τούτων εἶναι τὸ ἤδη ἐκδιδόμενον βιβλίον του, μερίμνη τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὀφελίμων βιβλίων». Ἀνατρέχων μέχρι τοῦ 16ου αἰῶνος ὁ κ. Λάσκαρις μᾶς δμιλεῖ περὶ τῶν συμπαθειῶν ἃς ἐκίνησαν τὰ δεινὰ τῶν Ἑλλήνων παρὰ τοῖς Γερμανοῖς θεολόγοις τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ παρὰ τοῖς διανοουμένοις, οἵτινες ἀποδῶσαντες εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὴν Πανεπιστημιακὴν διδασκαλίαν συντεῖεν ἐν εἰς τὸ νὰ στραφῆ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινου ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ πρὸς τὴν νεωτέραν. Τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖται τὸ γεγονός ὅτι πολλοὶ λογογράφοι ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ἐξέλεξαν τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα ὡς τόπον διαδραματίσεως τῶν ἔργων τῶν. Ἐξ ἄλλου ἢ πολιτικῆ κατάστασις τῆς Γερμανίας τὴν ἐπομένην τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης καὶ ἡ ἀντιδραστικὴ πολιτικὴ ἦν ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν τοῦ Μεττερνίχου ἠκολούθουν αἱ κυβερνήσεις τῶν διαφόρων κρατῶν τῆς Γερμανίας, συνίτευται εἰς τὸ νὰ γίνῃ ἐνθουσιωδῶς δεκτὴ ἢ περὶ τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως εἰδηση ὑπὸ τῆς φιλελευθέρου μερίδος τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ.

Ὁ κ. Λάσκαρις ἐξετάζει διεξοδικῶς τὴν φιλελληνικὴν ἀρθρογραφίαν τῶν Γερμανικῶν ἐφημερίδων καὶ τὰς πολιτικῆς φύσεως διατριβὰς αἵτινες εἶδον τότε τὸ φῶς ἐν Γερμανίᾳ μετὰ τὴν κατ' αὐτῶν ἀντίδρασιν τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς λογοκρισίας κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Ἀγῶνος, μέχρις οὗ, διὰ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ Λουδοβίκου Α' εἰς τὸν θρόνον τῆς Βαυαρίας (1825) ὁ φιλελληνισμὸς εἰσέδυσσε καὶ εἰς τὰς ἔως τότε ὑπὸ ἀνθελληνικῶν αἰσθημάτων ἐμφορουμένας Γερμανικὰς Αὐλὰς. Εἰς τρόπον ὥστε οἱ διενεργηθέντες μετὰ τὴν ἠρωικὴν ἔξοδον τοῦ Μεσολογγίου ἔρῳνοι εἰς ὅλας τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Γερμανίας ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὁ κ. Λάσκαρις παραθέτει λίαν ἐνδιαφερούσας στατιστικὰς πληροφορίας.

Ἐν ἰδιαίτερον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Λάσκαρι ἀφοροῦται εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἐθελοντάς, οἵτινες ἦλθον εἰς Ἑλλάδα ἵνα συμμετάσχουσιν ἐνεργῶς τοῦ Ἀγῶνος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πλησιάζει τοὺς τετρακοσίας ἐξ ὧν 121 ἐφρονεύθησαν ἢ ἀπέθανον ἐν Ἑλλάδι.

Τὸ τελευταῖον κεφάλαιον ἀφορᾷ τὴν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἐμπνευσθεῖσαν Γερμανικὴν λογοτεχνίαν, περὶ ἧς ὁ κ. Λάσκαρι εἶχεν ἤδη δημοσιεύσῃ εἰδικὴν μελέτην ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀνθολογίᾳ.

**

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

(Κρίνονται ἀπ' ὅσα λαμβάνομε δύο ἀντίτυπα)

—Γ. Σωτηρίου.—Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία τοῦ ἁγ. Γεωργίου ἐν Βενετία. ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τῆς Μεγ. Ἑλλάδος τοῦ 1930. Γ. Σωτηρίου ἀραβικὰ λείψανα ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους—ἀπόσπασμα ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 1929.

Μαρ. Π. Ἀργυροπούλου λογοτεχνικῆς κρίσεις—οἱ Σκαρβαῖοι καὶ Τερακότες τοῦ Γουλάρη—1929 Τύποις Βάρτσου.

Ἰ. Λάσκαρι ὁ Φιλελληνισμὸς ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὴν ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν. Ἀθήνα Βιβλιοπωλεῖον Σιδεῖρη 1930.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΝΕΔΡΩΣΙΣ τῆς ἑλληνικῆς Φιλολογίας Σάμος 1930.

ΜΟΥΣΕΙΟΝ Ἀγγέλου Περζάκη. Διηγήματα. Φθινοπωρινὴ Συμφωνία ἐκδ. Ἀριστ. Μαυροῖδης Ἀθήνα. 1929.

- Val. Piccoli. La donna gentile 1930 Milano.
 — Διον. Καλογεροπούλου.— Ἡ πρώτη ἐν Ἑλλάδι ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τοῦ 1848 Ἀθήνα 1930.
 — Γερασ. Σπαταλάς.— ὁ βίος μιᾶς ψυχῆς. ἐκδ. Μαυρίδης Ἀθήνα 1930.
 — Γ. Δημάκου—Ἀέρα Γῆς Ἀλεξάνδρεια 1930.
 — Γ. Δημάκου—Πάλμοι Ἀλεξάνδρεια 1929.
 — Ν. Παπαγιωργίου.— Ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους Διηγήματα ἐκδ. Μαυρίδης Ἀθήνα 1930.
 — Βασιλ. Λαμπρουλέσιου—Γύρο ἀπὸ τὸ Νέκταρ Ἀθήναι ἔκδοσις Γλαύκας 1929.
 Λιλὴ Πατρικίου Ἰακωβίδου.—Οἱ Χαιρετισμοὶ τῆς Ἡλιογέννητης Ἀθήνα Τυπογραφεῖο Ἑστία 1929.
 Κωνστ. Ράδου.—Ὁ Πειρατὴς τῆς Γραμβούσης κ' ἄλλα διηγήματα τόμ. Α' ἐκδ. Λαμπρόπουλος Ἀθήνα 1930.
 — Μανώλη Φωκianoῦ Φωνές στὸ ἄπειρο Ἀθήνα 1930.
 — Θωμᾶ Λαλαπάνου.—Βήματα στὴ γλῶσση 1930.
 — Κ. Ταχόντζη.—Ἡ ἐπιστὴμη τῆς Εὐτυχίας. Ἐπιμέλεια Γραμμάτων Ἀλεξάνδρεια 1929.
 — Ζώτου Βουρλέκη.—Ἐξομολόγησις Νευρῶσθενικοῦ Ἀθήνα 1930.
 Ἡμερολόγιον Ἰθάκης ἔτος τρίτον 1930.—Συνεργασία Μαρ. Μινώτου.—Στὸν Ἰππότη Βιτσέντο Μάντι ὁ Μουστοξυδης. Λαογραφικὰ Τραγοῦδια Ζακύνθου.
 —Περιληπτικὴ ἐκθεσις περὶ τῆς 4ης Διεθνoῦς ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης 1929.
 —Γ. Ε. Μοσχονά.—Ὁ χορὸς τῶν Μουσῶν» τόμος Α' καὶ Β'—Ποιητικὴ συλλογὴ Ἀθήνα 1929 δραχ. 25 ὁ κάθε τόμος.
 —Κώστα Φραγκισκάτου «Σκόρπιες νότες» Ποιητικὴ συλλογὴ Ἀθήνα 1929 δραχμᾶς 25.
 Ε. Λευκοπαρίδη.—Ὁρίζοντες μυθιστόρημα Ἀθήναι 1930 ἐκδ. Χαραυγῆ.
 Μ. Καλλοκαίσις.—ἀγροτικά 1930 Ἀθήνα.
 Α. Ἀργη Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Εὐρώπης μυθιστόρημα Ἀθήνα 1930.
 —Ἀδ. Παπαδήμα. Τὸ πνεῦμα τῆς γνώμης 1930 ἐκδ. Ἄρισ. Μαυρίδης
 Σ. Μενάρδου.—Ἐπιγράμματα ἐκδ. Σιδέρης 1930.
 —Βάσου Χανιώτη—Τὸ βιβλίον τῆς ἀγάπης ἔκδοσις Μουσικῶν Χρονικῶν 1929.
 — Ἑλλης Λαπαδαρίδη : ὁ Βουδισμὸς—Μελέτες φιλοσοφικῆς Καλλέργη 1930.
 — Στὸ «Giornal d'Italia» Φλεβάρης, ἄρθρο τοῦ Bergè γιὰ τὴν Revue d'Edinburg ἀπ' ἀφορμὴ τῆς διακοπῆς τῆς ἐκδόσεώς της. Εἶχε ζωὴ 120 χρόνων. Ὁ Φώσκολος μέσα ἐκεῖ δημοσίεψε τὰ καλύτερα ἔργα του, τὴν πολυκροτὴ κριτικὴ τοῦ Δάντη, τὴν ἱστορίαν τῆς Πάργας κτλ. κτλ. Στὴν Κέρκυρα Μάρτης, ἀπόσπασμα τῆς διαλέξεως τῆς κ. Εἰρ. Δεντρινοῦ γιὰ τὸ φιλικὴν Δημοτικὴν μᾶς ποιήσῃ ...

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Ἀπὸ τὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη τοῦ «Νουμά», τ' ἀφιερωμένο στὸν ἰδρυτὴν τοῦ Ταγκόπουλο, ξεχωρίζουμε τὴν συνεργασίαν Ρήγα Γκόλφη, Κώστα Παρορίτη, Φιλῆντα κτλ. κτλ.
 Στὸ τεῦχος Ἀπριλίου τοῦ Νουμά : Ἀνεκδοτὰ σατυρὰς Γ. Ζερβοῦ καὶ μελέτη τοῦ Κ. Μιχαηλίδου γιὰ τὸν Ἑφτάλωτη.
 — Τὸ τεῦχος τῆς «Προῆς» (Μάρτ-Ἀπριλίου) ἐξαιρετικὰ πλούσιο σὲ περιεχόμενα. Εἶναι ἐξ' ὀλοκλήρου ἀφιερωμένο εἰς τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ Ρωμαντισμοῦ. Ὑπάρχουν ὠραϊότατοι χαρακτηρισμοὶ τοῦ Κ. Παλαμά, Μ. Μα-

λακάση, Στ. Δάφνη, Η. Βουτιερίδη καὶ Δ. Λαυράγκα. Ἄρθρα τῶν Τ. Ἄγρα καὶ Κ. Παράσχου γιὰ τοὺς Νοβάλις καὶ Μποντλαίρ, Ἱστορικὲς μελέτες τῶν Ρ. Μπαρλά, Α. Τερζάκη, Κ. Δαρρίγου, Κ. Παπαδάκη. Χειρόγραφα τῆς ρομαντικῆς ἐποχῆς. Ἐπινοοῦμε τὴν προσπάθειαν τῆς «ΠΝΟΗΣ» γιὰ τὴν ὠραία τὴς ἀσέψη.

— Οἱ «Πρωτοπόροι» ἀξιόλογο σ' ἐμφάνισιν καὶ σὲ ὕλη τὰ δυὸ πρῶτα τεύχη τοῦ νέου περιοδικοῦ τοῦ Π. Πικροῦ οἱ «Πρωτοπόροι». Στὸ πρῶτον διήγημα τῆς Γ.Καζαντζάκη, μελέτη τοῦ Κορδάτου ὁ δημοτικισμὸς στὰ Ἑφτάλωτη, ποιήματα Βάρναλη, Χανιώτη, Ἀνθία. Στὸ β' μελέτη τοῦ Πικροῦ, ὁ Ρωμαντισμὸς καὶ τὸ κοινωνικὸν του περιεχόμενον, γλωσσολογικὰ τοῦ Φιλῆντα, πλουσία καλλιτεχνικὴ καὶ φιλολογικὴ κίνησις.

— «Νέα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα» ἐκλεχτὴ ἢ συνεργασία τοῦ τεύχους Μαρτίου. τοῦ ἀφιερωμένου στὴν ἑκατονταετηρίδα μας. Ἄρθρα τῶν κ. κ. Ν. Βέη. Τὰ φιλελληνικὰ σωματεία κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, Κ. Ράδου, σημειώσεις περὶ τοῦ Εὐνάο, Βλαχογιάννη : ἀνέκδοτα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος κτλ.

— Στὴν «Ν. Ἑστία» 1η Ἀπριλίου. Ὀμηρὸς ποιήματα Μιχ. Ἀργυροπούλου, ἀπόσπασμα τῆς μελέτης τοῦ Mirambel, Μάνη καὶ Μανιάτες κατὰ μετάφρασιν Μιχ. Στασινοπούλου. μελέτη τοῦ Γ. Σπαταλά γιὰ τὴν ὄδον τῆς πρώτης λειτουργίας τοῦ Σολωμοῦ κτλ.

— «Νέοι Ἀνθράκιοι» Στὸ πρῶτον φύλλον τοῦ νέου τούτου περιοδικοῦ μελέτη γιὰ τὸν Ποῦσκιν τοῦ Λουνατσάρσκου.

Στὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη. Ρωμαντισμὸς, μελέτη τοῦ Habaru.

— «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις» Στὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη κριτικὲς μελέτες γιὰ τὴν Πολυδούρη καὶ τὸν Καρυωτάκη ἀπὸ τὸ Χονδρογιάννη. Δρακόπουλο, Καραντώνη.

— Μουσικὰ Χρονικά. Στὸ τεῦχος Γενάρη ἄρθρο τοῦ Λαυράγκα γιὰ τὰ ἐθνικὰ καὶ δημόσια ἄσματα, προσοπικὲς ἀναμνήσεις τοῦ Μπούλου ἀπὸ τὴν συνάντησίν του μετὰ τὴν Wanda LandoWska καὶ ἄφθονη σχετικὴ ὕλη.

— «Κρητικά. Μετ' ἐξωριστὴν ἐπιμέλεια φροντισμένο τὸ τελευταῖον τεῦχος περιέχει μέσα σ' ἄλλα ὕλη ἀξιόλογον τοῦ Χατζηδάκη γλωσσολογικὰ, Γωμαδάκη, συμβολὴ εἰς τὸς τοπωνυμίας τοῦ Σελίνου, Φουρνάρη, Ἐλισάβετ Κονταξάκη. Ἀγλ. Κυρμιζάνη λαογραφικὰ κτλ.

— «Ἐρυθρὸς Σταυρὸς τῆς Νεότητος». Στὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη μετὰ εὐκαιρίαν τῆς ἐκατονταετηρίδας ὠραία ἐγχρωμὴ εἰκόνα στὸ ἐξώφυλλον, καὶ ὕλη σχετικὴ τῶν Σηπῆ, Κοκκίνου κτλ.

— Στὴν «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη» τοῦ Γενάρη ἐν' ἀνέκδοτον σονέττον τοῦ Ντίνου Θεοτόκη.

— Στὸ τεῦχος Γενάρη τῆς «Ἐθνικῆς Ἐπιθεωρήσεως τῆς Ἑλλάδος» ἀνέκδοτον διήγημα τοῦ Παπαδιαμάντη. Ἀγάπη στὸν γροικῶ

— Στὴν «Ἠχώ» τῆς Κεφαλληνίας δημοσιεύεται μετὰ συνέχειαν μελέτη τοῦ Ἄνδρ. Καλογερά γιὰ τὴ Σάτυρα στὴν Κεφαλληνίαν.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Στὸ «Messager d'Athenes» σειρὰ ἄρθρων τοῦ Θεοδ. Βελιανίτη μετὰ τὴν ἐγκαθίστασιν τῆς ἑκατονταετηρίδας τῆς Ἀνεξαρτησίας, σχετικῶς μετὰ τὴν ἀναμνηστικὴν ἐπιθεώρησιν ἐπινοοῦμε : Les Philiki dans les Ionniennes, μη ἀναμνηστικὴ Ἀγγλίσια a Zante κτλ. Πολὺ ὠραῖον ἐπίσης τὸ πανηγυρικὸν γιὰ τὴν ἑκατονταετηρίδα τεύχος.

— Στην «Πρόοδο» (Πατρῶν) συνέντευξη τῆς κ. Μ. Μινώτου γιὰ τὴν πνευματικὴ κίνησι τῆς Ζακύνθου ἄρθρα τῆς ἰδίας: Ἐνα φιλολογικὸ σκάνδαλο στὴν Ἰταλία. Σύγχρονες ἑλληνίστριες κτλ.

— Στην «Ἐλευθερία» Κερκύρας σειρά ἄρθρων τοῦ Γερουσιαστοῦ Μυλωνᾶ γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀστυφιλίας.

— Στην «Ἐφημερίδα τῶν Ἑλληνίδων» Φλεβάρης συνέντευξις τῆς κ. Μ. Μινώτου γιὰ τὸ ζήτημα τῆς γυναικειᾶς ψήφου.

— Στην ἔφημερίδα «Ἐστία» Φλεβάρης ἐπιστολὴ τῆς κ. Μ. Μινώτου γιὰ τὸ ζήτημα τῆς Πάργας καὶ τὸ Φώσκολο σ' ἀπάντησι ἄλλης τοῦ Κ. Καιροφύλα.

— Στην «Ἐπτάνησο» Ἀπρίλης μελετὴ μὲ συνέχεια τοῦ ζωγράφου Δημ. Πελεκάση γιὰ τὰ Χριστιανικὰ μνημεῖα Ζακύνθου.

— Στὸ «Τηλέγραφο Πατρῶν» Ἰανουάριος σημεῖωμα γιὰ τὴν Ἐφτάνησο ὑπὸ τὴν ἐνετικὴν κατοχὴν. Ἐπίσης ἀνέκδοτα ἱστορικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὴν πολεμικὴν δράσιν τοῦ Ἰωάν. Παπαδιαμαντοπούλου.

— Στην «Τριγωνίδα» Μεσολογγίου, διάλεξις τοῦ Δημάδη γιὰ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ Χατζοπούλου.

— Στὸν «Κήρυκα» τῆς Νέας Ὑόρκης (Φλεβάρης) νεοελληνικὴ θεατρικὴ Ζωὴ τοῦ Ἀλκ. Θρούλου, ἄρθρο τῆς Αὔρ. Θεοδοροπούλου «Πῶς πῆραμε τὴ δημοτικὴν ψήφον».

Ο ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΡ. Ν. ΜΑΥΡΙΔΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΤΗΝ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΝΕΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ

1920·1930

(ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗ)

Θὰ περιλαμβάνει :

Τοὺς κυριώτερους νέους ποιητὲς ποὺ φάνηκαν κ' ἔδρασαν μέσα στὸ διάστημα τῆς τελευταίας δεκαετίας μὲ τὴν φωτογραφία τους καὶ μὲ βιογραφικὰ καὶ βιβλιογραφικὰ σημεῖωματα.

Κ. Ἀλέπης, Λ. Ἀλεξίου Φ. Ἀνατολέας, Τ. Ἀνθίας, Μ. Βαϊᾶνος, Φ. Βατίδη, Ο. Βατίδου, Α. Βεᾶκης, Ἀ. Γαλανάκη, Γ. Γρηγόρης, Κ. Δαρρῆτος, Γ. Δελῆς Η. Δελφός Γ. Δημάκος, Κ. Δρακόπουλος, Π. Δρουσιώτης, Κ. Ἐμμανουήλ, Π. Ἐράτης, Σ. Ζαρκιάς, Ι. Ζερβός, Μ. Ζῶτος, Γ. Θεοχάρης, Ι. Θεοδωρίδης Διλὴ Ἰακωβίδη, Μ. Κανελλῆς, Γ. Κανελλόπουλος, Σ. Καμηλλέρης, Κ. Κουκῆς, Φ. Κατσιπης, Μ. Καλλοναῖος, Γ. Κασόλας, Κ. Καρωτάκης, Σ. Καραϊσκάκη, Π. Κριναῖος, Κ. Κορινιώτης. Ἰ. Καφαμπέλης, Ι. Κοτζιούλας Μ. Κυριακίδης, Ἀ. Λοῖζος, Ὁ. Λάσκος, Θ. Λαλαπᾶνος, Α. Μαγγανάρης, Ἀ. Μαυρίδης, Σ. Μαυροειδῆ, Ἰ. Μοσχονᾶς, Ρ. Μπούμη, Β. Μεσολογγίτης, Δ. Μοάσου, Σ. Μπολέτσης, Γ. Μαλτέζος, Δ. Οἰκονομίδης, Ἰ. Παναγιωτόπουλος, Σ. Παναγιωτόπουλος, Μ. Παπανικολάου, Μ. Πετρίδης, Μ. Πολυδούρη, Ν. Προεστόπουλος, Π. Πρεβελάκης, Κ. Παπαδάκης, Δ. Ραζέλος, Αἰμ. Ριάδης, Ἰ. Σίδερης, Μ. Στασινόπουλος, Θ. Σκουρλής, Ρ. Σεγκοπούλου, Γ. Σταμπολῆς, Μ. Σκουλούδης, Γ. Σταυρόπουλος, Γ. Τσουκαλᾶς, Ἰ. Χονδρογιάννης, Δ. Χρονόπουλος, Β. Χανιώτης, Π. Ψαλτήρας, Κ. Θρακιώτης, Ἀ. Μεντζελίδης, Κ. Κουράκος, Θρ. Σταυράκης κ. λ. π.

Ὅλοι οἱ παραπάνω παρακαλοῦνται νὰ στείλουν στὰ γραφεῖα μας (ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗ 4) ἀπὸ ἕνα ἀντίγραφο φωτογραφίας τους συνοδευμένο ἀπὸ 50 δρχ. γιὰ νὰ γίνουν τὰ κλισέ δλα ὁμοιόμορφα σὲ μιὰ παραγγελία. Αὐτοὶ τοῦ δὲ θὰ στείλουν φωτογραφία θὰ μείνουν δίχως πορτραῖτο.

Ἡ «ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ», ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Ο ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΡ. Ν. ΜΑΥΡΙΔΗ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ
ΤΗΝ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΝΕΩΝ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΩΝ
ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ
1920 - 1930

(ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΓΑΛΑΤ. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ)

Θὰ περιλαμβάνει :

Τοὺς κυριώτερους νέους διηγηματογράφους ποὺ φάνηκαν κ' ἔδρασαν μέσα στὸ διάστημα τῆς τελευταίας δεκαετίας μὲ τὸ σκίτσο τους καὶ μὲ βιογραφικὰ καὶ βιβλιογραφικὰ σημειώματα.

Τεῦχος Ἀνθίας, Γεώργ. Βαλταδῶρος, Ἡλ. Βενέζης, Ἄλ. Βεινόγλου, Μ. Βισάνθη, Γερ. Γρηγόρης, Βάσ. Δασκαλάκη, Ἑλλη Δασκαλάκη, Κ. Δαρρής, Σ. Δούκας, Γ. Ζάρκος, Α. Ζεβγᾶς, Η. Ζιώγας, Κόντογλου Ν. Κατηφόρης, Μαρία Κλωνάρη, Γ. Λουκόπουλος, Ἀριστ. Μαβρίδης, Β. Μεσολογγίτης, Μαριέτ. Μινώτου, Σ. Μυριβήλης, Μελῆς Νικολαΐδης, Ντόλης Νίκας, Ναπολ. Παπαγιωργίου, Θαλῆς Προδρόμου, Σ. Ράφης, Ν. Σαράδας, Γ. Σκαρλίμπας, Ἄγγ. Τερζάκης, Σ. Τσακίρης, Α. Τροπαιάτης, Δανάλης, Λιλίκα Νάνου, Ι. Θεοδωρίδης. κ. ἄ.

Ὅλοι οἱ παραπάνω παρακαλοῦνται νὰ στείλουν στὰ γραφεῖα μας (ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗ 4) ἀπὸ ἕνα σκίτσο τους συνοδευόμενο ἀπὸ 30 δρχ. γιὰ νὰ γίνουν τὰ κλισέ ὅλα ὁμοίομορφα σὲ μιὰ παραγγελία. Αὐτοὶ ποὺ δὲ θὰ στείλουν θὰ μείνουν δίχως σκίτσο.

Η "ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ", ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΓΑΛΑΤ. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΝΘΟΥΡΙΟΥ